

ՇԱՐԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԳԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԻԸ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՄԱՐՏ 9, 1895

ԹԻԻ 9

ԲՈՎԱՆԴԱԳՈՒԹԻՒՆ

Երև.

Մեղքէ Զատուիլ	65
Յարութիւն	65
Մը Սանքիի Պատմութիւնը Ժողովրդական	
Եղանակի Մը Վարպէ	65
Նահապետները	66
Երկայնակեցութիւն Արեւմտեան Կիսագուն-	
տին Մէջ	67
Կանանց Դերը Ափրիկէի Մէջ	68
Ափրիկեան Հրաբուխներ	68
Չքանակու Գէմ Գարման	69
Թղթակցութիւնը	
Վառարանիս Քոյ	69
Քաղաքավարութիւն	69
Քաղաքաճը Նամակներէ	70
Ազգեր	70
Հանգէս Քաղաքական	71
Դրամական	72

ԱԻՅՏԱՐԵՐ ՇԱՐԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատա-
րակուի ամէն շաբաթ օր:
Տարեկան գինն է ամէն տեղաւոյ համար
կանխիկ 1 1/2 մեծիտիլ, վեցամսեայն՝ 3/4
մեծիտիլ: Թղթատարի ծախքը խմբագրու-
թեան վրայ է: Մեկ քերթի գինն է 30 փարա-
խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան
էւ քղթատարութեան պատկանեալ ամէն
գրութիւնը պարտին ուղղութիւլ առ Մը. Հ.
Ս. Պարսկըմ, Ամերիկացի խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միացեալ Ռաշտրապետ Կոնգրէսէ,
Հ. Ք. Կրիւն, ՍԵՏՈՒՆՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏԵՐԵՆ-ԽԱՐԱԳԻՐ

ՄԵՂՔԵ ԶԱՏՈՒԻԼ

Անոնք որ Քրիստոսի գործին յարմարիլ
կ'ուզեն՝ մեղքէ զատուելու են: Թէև ազ-
նիւ բաներ, բարի բաներ, կը կատարուին
անհոգ և հոգեւորութենէ զուրկ անձերու
ձեռամբ, ոչ ոք կրնայ գործել Քրիս-
տոսի գործը, ոչ ոք կրնայ յարմարիլ
Քրիստոսի նպատակին, ոչ ոք կրնայ
սրբուիլ և ամէն բարի գործի պատ-
րաստ ըլլալ առանց մեղքէ զատուելու:
«Թէ որ մէկը իր անձը անանկ բանե-
րէն մաքրէ, անիկա մէկ պատուական
անօթ մը պիտի ըլլայ՝ սրբուած ու իր
Տէրօջը պիտանի, ամէն բարի գործքե-
րու համար պատրաստուած»: Գործի մը
ասպարէզ կայ, գործի մը՝ որ մահա-
նացու ձեռաց յանձնուած ամենէն փա-
ռաւոր և մարդու ձեռամբ կատարելի
ամենէն աստուածային գործն է, ուր
անոնք միայն կրնան մտնել որոնք իրենց
բոլոր հոգւով և մարմնով զատուած են

մեղքէ: Այդ զատուիլն անհրաժեշտ է
հասնելու համար պատուոյ այն դերքին
ուր Քրիստոսի գործակից կ'ըլլան գոր-
ծողները: Ամէն մարդ կրնայ բարի
գործ մը ընել և անոյշ խօսք մը խօսիլ,
բայց սուրբ բաներ կան երկրի վրայ
գործուելու զորս սուրբերը միայն կրնան
գործել: Կեանքի մեծ տունին մէջ ամէն
տեսակ անօթներու տեղ կայ, բայց
այն անօթները զորս Տէրն ինք պիտի
գործածէ՝ մարդը ըլլալու են, փայլուն
ըլլալու են, զուտ մետաղի հնչիւնն ու-
նենալու են: Որոնք կրնան ուրիշներու
բարոյական առաջնորդներն ըլլալ: Որոնք
կրնան ուրիշներու հոգեւոր առաջնորդ-
ներն ըլլալ: Անոնք միայն որոնք բարի
են: Որոնք կրնան ելլել խօսիլ չարու-
թեան դէմ և արդարութեան ինպատ-
այնքան ազդուապէս որ մարդիկ լսեն
անոնց, հնազանդին անոնց և հետևին:
Անոնք միայն որոնք մեղքէ զատուած են:

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ձմեռն եկաւ հասաւ: Գետինը կը սառ-
ի և ճամբաներու դալարաւէտ եղբրքները,
որոնց մէջ քանի մը չաբաթ առաջ սի-
րուն ծաղիկներ կը նշմարուէին, հիմա
չոր, թուի և անկենդան երևոյթ մը
ստացած են ցուրտ երկնից տակ կամ
ծածկուած են ձիւնի ճերմակ խաւերու
ներքեւ: Ո՛ր են մարդագետնի կակուղ,
կանաչ խոտերը, դաշտին և պուրակին
զուարթ և ցնծալից կեանքը: «Մեռան»
կ'ըսենք: Վասն զի ձմեռ է:

Եթէ երկրիս վրայ մարդոց գոյու-
թեան առաջին տարին ըլլար այս, եթէ
ոչ մէկ մարդկային էակ ապրած ըլլար
հոս անցեալ ամառէն առաջ, եթէ ոչ մէկ
տեղեկութիւն ունենայինք Գրեգորի վրայ,
որչափ սոսկալի պիտի երևէր մեզի
Բնութեան այս անկենդան երեսը: Ին-
չո՛ւ հիմա չսոսկացներ զմեզ: Դարձեալ,
քիչ կը տկարնք երբ կը տեսնենք թէ
ծաղիկները կը խոնարհին, կը թօշնին և
իրենց տերեւները կը թափթփին մէկիկ
մէկիկ: Ինչո՛ւ այս չահաբեկեր և
չսոսկացներ զմեզ: Վասն զի Գրեգորի թէ
սպիտակ երկիրը «մեռած չէ, հապա-

կը քնանայ»: Վասն զի գարունը միշտ
ձմեռէն ետքը կու գայ, և վստահ ենք
թէ քանի մը կարճ չաբաթներէ ետքը
Թուրքիոյ վերադարձը դարձեալ
պիտի բերէ մեզի այն անոյշ նուազները
որ մեզի կը ծանուցանեն թէ կեանքը
ձիւնին տակ կ'ապաստէ և քիչ ատենէն
պիտի երևի վերստին նոր գեղեցկութեամբ
և զօրութեամբ: Վասն զի կը հաւատանք
թէ յարութիւն պիտի առնէ երկրիս
այս միշտ փոփոխուող և միշտ նորոգուող
սիրունութիւնը: Տաննինը դար առաջ
մարդիկ տեղեկ էին Բնութեան այս
յարութեան, բայց երբեք երկինքէն
ձայն մը ըսած չէր անոնց թէ ո՛ր
կը յուսայ և կը հաւատայ Նազովրեցի
Քրիստոսին՝ երբեք պիտի չմեռնի: Յի-
սուս եկաւ աշխարհ, սորվեցուց մար-
դոց որդիներուն թէ ի՛նչպէս ապրելու
են, և ապա մեռաւ անոնց համար և
անոնց յուսահատած և տրտմած սիր-
տերուն ցուցուց մեծ զարմանալիքը,
այն է՝ յարութեան անճառելի յոյսը և
ուրախութիւնը:

Այդ եղաւ անոր պարգէն առ մար-
դիկ, այսինքն գիտութիւնը թէ իրենք
Աստուծոյ զաւակներ են և թէ երբեք
պիտի չմեռնին: Դժբաղդութիւններու
չատ անդամ առնաբար տոկացած էին,
արգելքներու շատ անդամ յաղթած
էին, բայց թշնամի մը կար զոր ան-
պարտելի կը կարծէին. մահը: Այդ
տակաւին յաղթական էր. ատկէ կը սոս-
կային: Յիսուս Քրիստոսի յարութիւնը
յաղթութիւն եղաւ այդ վերջին և մե-
ծագոյն թշնամոյն վրայ: Մահը կեան-
քէն յաղթուեցաւ, յաւիտենական կեան-
քէն որ կը սիրէ զմեզ յաւիտեանս յա-
ւիտենից:

ՄՐ. ՍԱՆՔԻԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ
ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ՄԸ ՎՐԱՅՈՎ.
1874ին Մր. Մուտի եւ ես երեք ամիս ա-
ղօթքի ժողովներ գումարեցինք էփեսոպոսի-
մէջ: Անգամ մը դացած էինք Կլաւքօ եւ
վերջին երեք օրերու ժողովները գումարե-
լու համար կը վերադառնայինք էփեսոպոսի:
Ծամբայ չելած՝ լրագիր մը առի ամերիկեան
նորագոյն լուրերն իմանալու փափաքով:

Լրագրին մէկ անկիւնը դտայ «Իննսունեւինը կար ապահով» երգին բառերը: Մը. Մուտի իմ քովս նստած էր շոգեկառքին մէջ: «Մը. Մուտի» ըսի, «ահա գտայ տարիներէ ի վեր փնտառածս — հովուի մը երգ»։ «Կարգա» պատասխանեց Մը. Մուտի, եւ նոյն ժամանակ սկսաւ կարգալ Շիքակոյէ հասած նամակ մը: Սկսայ երգը, բայց տեսնելով թէ Մը. Մուտի ամենայն ուշադրութեամբ կը կարդայ իր նամակը, լռեցի: Հասանք էտին պուրկ եւ մեծ ժողով մը ունեցանք: Երրորդ երեկոյին Մը. Մուտի, Մը. Պրաուն եւ ուրիշ քանի մը անձինք խօսեցան խոսու բազմութեան: Խոր լռութիւն կը տիրէր աղօթատեղւոյն մէջ, կարծես թէ ձայն մը «Երգէ՛ երգը» կ'ըսէր ինծի: «Ձեմ կրնար. եղանակ չունի»։ «Երգէ՛ երգը» կը կրկնէր նոյն ձայնը: Մեծ ժողովի մէջ երբեք զանց ըրած չեմ անսալ այդպիսի ձայնի, այլ միշտ հնազանդած եմ Հոգւոյն առաջնորդութեան:

Փոքրիկ երգեհոնին առջեւ նստելով սկսայ, առանց գիտնալով թէ ինչպէս պիտի վերջացնեմ: Եղանակն այն ժամուն յորինուեցաւ. անկէ ետքը ոչ մէկ խաղ փոփոխուած է: Ի՞նչ Սաղմոսը ծանօթ է ամէն Սկովտացիի, որ սովորաբար օրը գէթ մէկ անգամ կ'երգէ զայն: Հովուական երգը մասնաւորապէս կը յուզէ զանոնք: Մը. Մուտի ամպիոնէն իջաւ, երգեհոնին վրայ ծոցեալ եւ արտասուալից աչքով հարցուց, «Մը. Սանքի, ո՞ւր գտար այդ եղանակը»։ Նախընթաց օրը մտիկ ըրած չէր երգին բառերուն, բոլոր ուշադրութիւնը Շիքակոյէ եկած նամակին տալով: Երգին հեղինակին քոյրը վերնատան մէջ կը գտնուէր, սակայն բազմութեան պատճառաւ չկրցաւ ինծի մօտենալ երբ ժողովը վերջացաւ: Այդ քոյրը նամակ մը դրկեց ինծի երբ ուրիշ ժողովներ գումարելու համար Սկովտիոյ լեռնագաւառները գացած էինք: Այդ նամակին միջոցաւ իմացայ թէ ո՛վ գրած էր յիշեալ երգը: Հեղինակունին քանի մը տարի առաջ մեռած էր: Յետոյ յատկապէս գացի տեսնել անոր քոյրերը, եւ անոնք ցուցին ինծի այն փոքրիկ սենեակը ուր յորինուած էր «Իննսունեւինը կար ապահով» երգը: Սենեակին մէջ կենալով աղօթեցի որ Աստուած շարունակէ այն երգին միջոցաւ մոլորածներուն ցուցնել իր հովուական խնամքը եւ սէրը: Եւ ապա երգեցի այն սրտաշարժ, գողտրիկ երգը, եւ ներկայից աչքերը թրջեցան եւ սրտերը խորապէս յուզուեցան:

ՆԱՀԱՊԵՏՆԵՐԸ

ՅՈՎՍԵՓ

[Խմբագրական]

Յ.

Յովսէփայ եղբայրներուն գործն, իրենց երկրորդ այցելութեան միջոցին յեղիպոսս, յաջող գնաց մինչեւ որ ճամբայ ելան դէպ ի Գանան երթալու: Սիրալիւ ընդունելութիւն մը գտան, ճոխ սեղան մը վայելեցին Եղիպոսի կառավարչին տան մէջ, եւ թոյլտուութիւն ստացան այնչափ ցորեն գնելու որչափ իրենց անասունները կրնային տանիլ: Իրենց առաջին անգամ գնած ցորենին ստակը զոր ետ բերած էին՝ չընդունուեցաւ, այլ իրենց քով մնաց, եւ որ լաւագոյնն է, Շմաւոնի թոյլ տրուեցաւ իրենց հետ ելլել երթալ իր ընտանիքին քով օրմէ բաժնուած էր տարիէ մը ի վեր: Տարակոյս չկայ թէ իրենց խօսակցութիւնը փոխադարձ չնորհաւորութիւններով լեցուն էր երբ «առաւօտուն լուսցածին պէս»

ճամբայ ելան հայրենիք վերադառնալու: Սակայն քիչ մը տեղ հազիւ ճամբորդած էին, եւ ահա անոնց ուրախութիւնը տրտմութեան փոխուեցաւ: Յովսէփ դեռ, գո՛ւ ըլլալու չափ, փորձած չէր զանոնք: Կ'ուզէր մանաւանդ գիտնալ թէ ինչ զգացում կը տածէին իր Բենիամին եղբոր նկատմամբ, եւ զայդ իմանալու ճարտար կերպ մը գտաւ: Իր տանը վերակացուին կը հրամայէ ոչ միայն ըստ առաջնոյն ետ դարձնել անոնց ստակը, այլ եւ իր գաւաթը անոնց «ամենէն պղտիկին քուրձին» մէջ դնել: Հայտնութեան գաւաթ կը կոչուի այն, բայց հարկ չէ համարիլ թէ Յովսէփ այդ նպատակաւ կը գործածէր զայն: Սակայն Կիթէ կը կարծէ թէ այդ նպատակաւ գործածուած կրնայ ըլլալ: Կ'ըսէ, «Այնչափ հին դարու մը մէջ, եւ այնպիսի կրօնական դրութեան մը մէջտեղ որպիսի է եղիպոսականը, դժուար պիտի ըլլար նախապաշարումէ բոլորովին վեր կամ գերծ գտնուիլ. եւ Յովսէփի հնար էր, նախապաշարում ունենալով հանդերձ, իսկապէս հաւատարիմ գտնուիլ իր ժառանգական կամ տոհմային հաւատքին. վասն զի Բրիտանիական Եկեղեցւոյ վերջին դարերուն մէջ անգամ երբ նախապաշարումը կոռւան չէ գտած»։ Հայտնութիւնն ի գործ կը դրուէր գաւաթը ջրով լեցնելով եւ դիտելով լոյսին անոր վրայ շողալը եւ այն պատկերները որ կը թուէր թէ կը ձեւանային ջուրին մէջ. կամ ի գործ կը դրուէր ոսկւոյ կամ արծաթի կտորներ, եւ կամ գոհարներ, նետելով ջուրին մէջ եւ անոնց երեւոյթը դիտելով:

Եղբայրները, իրենց անմեղութիւնը գիտնալով, չեն ընդունիր ամբաստանութիւնը, եւ այնչափ վստահ են որ կ'առաջարկեն որ յանցաւորը մեղսուի եւ միւսները պահուին իրենց ծառաներ: Գաւաթը գտնուեցաւ հոն ուր դրուած էր Յովսէփի պատուէրին համաձայն, եւ միւս եղբայրները, եթէ ուզէին, կրնային իրենց ճամբորդութիւնը շարունակել: Սակայն «ամէն մէկը իր էջը բեռցուց ու քաղաքը դարձան»։ Մարքոս Տոտս կ'ըսէ, «Անոնց ըստ երեւութիւն յանցաւոր գտնուող Բենիամինէ չբաժնուելու այս հաստատ առաջադրութիւնը կը ցուցնէ թէ չէին այլ եւս այնպէս ինչպէս երբ ծախեցին զՅովսէփ: Փորձը կատարեալ է»։ Յովսէփ իր տան մէջ կեցած էր գիտնալով թէ իր եղբայրներն հոն պիտի բերուէին, եւ երբ «անոր առջեւ գետնը ինկան» քիչ մը ատեն ալ շարունակեց իր խտուութիւնը: Սակայն կրկնեց իր տան վերակացուին առաջարկը թէ միայն Բենիամին մնայ, իսկ միւսներն երթան իրենց հօրը: Այն ատեն Յովսէփ մօտեցաւ եւ սքանչելապէս գեղեցիկ եւ սրտաշարժ լեզուով մը ինքզինք առաջարկեց իրենց կալանաւոր փոխան Բենիամինի, որ չըլլայ թէ Յովսէփ զԲենիամին կորսնցնելու դժբախտութենէն չարաչար ցնցուելով մեռնի: Լուսեր կ'ըսէ, «Ես ինչ չէի տար Տէրոջը առջեւ այնպէս աղօթել կարենալու համար որպէս Յովսէփ բարեխօսեց հոս Բենիամինի համար, վասն զի աղօթքի կատարեալ օրինակ է այն»։ Եւ էտէրսհայմ կ'աւելցնէ, «Օրհնեալ ըլլայ Աստուած. մէկն այդպէս բարեխօսած է մեզի համար, բուն իսկ Յովսէփի ցեղին Ասիւծը, որ մեզի երաշխաւոր եղաւ»։

Յովսէփ խօսքերը պէտք եղածէն աւելին ապացուցին Յովսէփայ, բաց աստի Յովսէփ ալ ծածկուելու պատճառ չունէր: Ուստի հրամայեց որ բոլոր Եղիպոսացիներն ելնեն

սենեակէն: Թոպըրթսըն կ'ըսէ, «Կարգ մը անձեր կան որոնք կը սիրեն մանաւանդ վկայ ունենալ իրենց այլ եւ այլ զգացումներուն, եւ իրենց ներքին յուզումներուն ուրիշներու առջեւ տեղի տալէ ետեւ բնաւ չեն ամչնար: Այս կերպով զգացումները կը դաժանան եւ կը տկարանան»։ Սակայն Յովսէփի փափկանկատութիւնն անոր չթողուց որ ուրիշներու ներքին ախտաւորութեան լալ իր յուզման արտայայտութեան, կամ անոնք իր եղբայրներուն խղճին գործողութիւնները մինչ կը յիշեցնէր անոնց անցեալը: Առաջին անգամ ըլլալով կը խօսի անոնց առանց թարգմանի, եւ կը յայտնէ զինքն իբրեւ իրենց երկար ատենէ ի վեր կորսուած եղբայրը: Թերեւս քիչ մը ժամանակ անցաւ մինչեւ որ, այս յայտարարութիւնն ընելու համար, կրցաւ քիչ մը զսպել իր լայը, որուն ձայնն այնչափ բարձր էր որ «Եղիպոսացիք լսեցին»։ Իր եղբայրները չկրցան անոր խկութեան վրայ տարակուսիլ երբ նայեցան անոր երեսը եւ լսեցին անոր ընտանի ձայնը. եւ զարմանալի չէ որ, զգալով թէ ինչպէս ամբողջովին անոր ձեռքն էր իրենց կեանքը, «անոր առջեւ ապշած մնացին»։ Նա դիւրաւ նշմարեց անոնց սարսափին պատճառը եւ ամէն միջոց գործածեց հանգստացնելու համար զանոնք: «Ձիս հոս ծախեցնուող համար մի վշտանաք, ու ձեզի ծանր չերեւնայ»։ Ըսելով չուզեց ըսել թէ իրենց ըրածը ծուռ չէր, այլ թէ Աստուած զայն բարիքի միջոց ըրած էր: Եւ զանոնք այս կերպով մխիթարեցն ապահով էր, վասն զի զՂապեալ էին: Վտանգ չկար որ անոնք քաջալերուէին անոր խօսքերով եւ գործէին նմանօրինակ շարութիւն մը: Չղջացեալ մեղաւորին, որ կը զգայ թէ ինք արդար դատաւարութեան ներքեւ է, ամենէն յարմար եղող խօսքերը մխիթարութեան խօսքերն են, եւ այս կերպով է որ Աստուած կը խօսի այդպիսի մեղաւորին: Յովսէփի խօսքն ալ չափազանցութիւն չէր, վասն զի, եթէ ինք չծախուէր, հաղաւորը Եղիպոսացիներ պիտի մեռնէին, եւ Յովսէփ ընտանիքը պիտի անհետանար եթէ Աստուած փրկութիւն չըրկէր ուրիշ ճամբով մը:

Յովսէփ, այսպէս իր եղբայրներուն ցուցնելէ ետեւ թէ իրենց շարութիւնն Աստուծոյ անօրինութեամբ մեծ բարիքի մը միջոց եղած էր, դարձեալ մխիթարեց զանոնք իրենց ուշադրութիւնն հրաւիրելով իրենց անմիջական պարտականութեան վրայ: «Ետեւով իմ հօրս ելէք»։ Չենք կրնար լիովին հասկնալ թէ ինչու Յովսէփ ուշացուց հաղորդակցիլ իր հօր հետ, բայց հիմա որ իր նպատակին հասաւ՝ անհամբերութեամբ կ'ուզէ վերջ տալ իրենց երկարատեւ բաժանման: Յակոբի լուր կը զրկէ սապէս. «Չուշանաս ինծի իջնես»։ Եւ իր եղբայրներուն կ'ըսէ, «Ետեւով իմ հայրս հոս իջեցուցէք»։ Յուցուց անդիմադրելի պատճառ մը, «Տակաւին հինգ տարի սով կայ»։ Եւ ըրաւ սա խոստումը. «Բեզ պիտի սնուցանեմ»։ Եւ եղբայրները գիտէին թէ կարող էր սնուցանել: Հրաւէրը լոկ Յակոբի չէր, այլ ըսուեցաւ, «Դուն ու քու որդիքդ եւ քու որդւոցդ որդիքդ եւ հօտերդ ու արջառներդ եւ քու բոլոր ունեցածդ»։ Փուլ կ'ըսէ թէ «Գիտեմ երկիրը», ուր Յովսէփ ուզեց բնակեցնել իր հայրը, «կը գտնուէր վաղեմի Տէլթային արեւելեան մասին եւ Պաղեստինու արեւմտեան սահմանագլխին միջեւ, թէ հազիւ բուն Եղիպոսի մաս կը կազմէր այն,

Թէ բացի Եգիպտացիներէն կը բնակէին հոն ուրիշ փախստականներ, եւ իր աշխարհագրական բաժանումներուն անունները սեւ մական էին մանաւանդ քան եգիպտական, Թէ հովիւ ժողովրդի մը մասնաւորապէս յարմար երկիր էր իր արօտավայրերով եւ բաւական էր իսրայէլացեոց համար որոնք հոն ծաղկեցան եւ զատ մնացին Եգիպտացիներէն» Այսպէս առանձին բնակելով կրնային բազմաշաւ թուով առանց Եգիպտացեոց հետ բախելու, եւ իբրեւ հովիւներ գարշելի ըլլալով Եգիպտացեոց՝ զերծ կը մնային անոնց հետ խնամութիւններ հաստատելու վտանգէն. եւ ուստի աղէկ էր որ Եգիպտոսի մէջ բնակէին մանաւանդ քան Բանանու մէջ։ Սակայն սա խնդիրը Թէ Յովսէփ ուզեց որ մնայուն կերպով մնային անոնք հոն Թէ մինչեւ սովուն վերջը միայն, յայտնի չէ։ Յովսէփ, իր հրահանգները կամ պատուէրներն հաղորդելէ ետեւ, դարձեալ ջանաց հանդարտեցնել իր եղբայրներուն սիրտը, անոնց պարանոցներուն վրայ ինչալով եւ զանոնք համբուրելով։ Սիրոյ այդ ապացոյցը փարատեց անոնց վախերը. «Եւ անկէ ետքը իր եղբայրները իրեն խօսեցան»։

Յովսէփի հանուրը սիրելի ըլլալուն լաւ ապացոյց է որ «Փարաւոնին ու անոր ծառաներուն հաճելի եղաւ» սա լուրը «Թէ Յովսէփի եղբայրները եկեր են» եւ որ սովին պատճառաւ երկրին կրած նեղութեան հակառակ Փարաւոն յոյժ սիրալիր կերպով եւ ազնուաբար հրաւիրեց զանոնք Եգիպտոս փոխադրուիլ։ «Ձեր կարասիքին մի նայիք», կ'ըսէ, այսինքն՝ հոգ մի ընէք այն բաներուն կորուստը որ շատ խոշոր են եւ չեն կրնար բերուիլ, «Ինչու որ բոլոր Եգիպտոսի երկրին բարիքը ձերն է»։ Ուստի Յովսէփ զրկեց զանոնք ոչ միայն բեռնակալ անոնց էշերը, այլ եւ անոնց տալով կառքեր — անտարակոյս երկանիւ կառքեր որոնք աւելի յարմարութիւն ունէին խորտուբորտ գետնի վրայէ քշուելու — որպէս զի կառքերով փոխադրէին իրենց կահ կարասին։ Մըրֆի կը շեշտէ սա կէտը Թէ անոնք հրաւիրմամբ եկան իբրեւ անկախ հիւրեր եւ Թէ ուստի ազատ էին մեկնելու երբ որ ուզէին։

Եղբայրներն ընդունեցին Փարաւոնի մարդասիրական հրաւերը եւ Յովսէփ զրկեց զանոնք նուրբ իրենց այնպիսի հանդերձներ որոնք կը հագնուէին հայկերոյթներու ժամանակ եւ մեծ առիթներով։ Դարձեալ մասնաւոր սէր ցուցուց Բենիամինի, որուն համար իբրեւ իր հարազատ եղբոր համար կը վայելէր որ խորին սէր տածէր, եւ գիտէր որ հիմա Բենիամին իր եղբայրներուն նախանձէն վախճալու պատճառ չունէր։ Մարքըս Տոտտ Յովսէփի սա վերջին պատուէրը — «Ճամբուն մէջ չխռովիք» — կը մեկնէ իբրեւ «Յովսէփի վերջին սիրալիր յորդորը որ այլ եւս իրենց վրայ չմտածէին եւ իրենց զրկեցէին, զի մի գուցէ Թեբեւս վախճային եւ չվերադառնային»։ Ուրիշ մեկնիչ մը կ'ըսէ Թէ Յովսէփ Թեբեւս նախատեսեց որ անոնք պիտի վախճային իրենց չարութիւնը եւ յանցանքը Յակոբի խոստովանելէ, եւ ուստի կը խրատէ զանոնք խոստովանութեան ամօթէն փախչելու ջանք չընել։ Անշուշտ Յովսէփի յիշեալ խօսքը չնշանակեր «Իրարու հետ մի ինչաք կամ մի վիճիք» այլ Մի յուզուիք, մի ալլայիք։

Երբ եղբայրներն իրենց հօրը քով հասան եւ անոր հաղորդեցին աւետիսը, ծերունի նահապետն իսկզբան չկրցաւ հաւատալ անոնց, եւ իր «սիրտը մարեցաւ»։ Բարի

լուրը տուաւ անոր այնպիսի յուզում մը որ շատ անգամ մահացու եղած է ծերունիներուն։ Յովսէփի զրկած կառքերը, նուէրները եւ խօսքերը համոզեցին զնա, եւ ըստ բանի Մըրֆի «զոհ եղաւ (համոզուեցաւ)»։ Իր միակ մտածումն եղաւ չմեռած՝ երթալ տեսնել զՅովսէփ։ Քսաներկու տարուան սուգ մը ջնջուեցաւ անաւ։

ԵՐԿԱՅՆԱԿԵՑՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԿԻՍՍԳՈՒՆՏԻՆ ՄԵՋ

Վաւերական եւ անտարակուսելի են Հարաւային Քալիֆորնիոյ Հնդկներուն համար պատմութեանը Թէ անոնց մէջ կը գտնուէին 120, 130 եւ 140 տարի ապրող անձինք։ Այդ միօրինակ կլիմայ ունեցող երկրին մէջ բնութեան բոլոր մեծ գործողութիւնները կը շարունակեն կանոնաւորութեամբ, այնպէս որ մարդկային մարմնին մեքենան երկար ժամանակ բանի։ Բայց, բաց աստի, այս ծերունիները հաւանականապէս զերծ կը գտնուէին հոգերէ, կրօնական տարակոյսերէ, սկիստականութենէ, քաղաքական յոգնութիւններէ եւ փառասիրական յուզումներէ։ Եւ հաստատուած է Թէ անոնք պարզ էին իրենց սովորութիւններուն մէջ, ժուժկալ եւ մինչեւ իսկ խստամբեր, միայն ջուր խմելով եւ միայն եգիպտացորեն ուտելով զոր մարսողութեան յարմար վիճակի կը դնէին լաւ ծամելով իրենց աղօթիք ակոսներուն հզօր ճնշման ներքեւ։ Տեղակալ Կիպընդ Փերուի մէկ գեղին մէջ աւելի քան 100 տարեկան հարիւր անձեր տեսաւ, եւ Թէ ինք Թէ՛ այդ կողմերն հետազոտող ուրիշ արժանահաւատ երկրախոյզ մը կ'ըսեն Թէ ուրիշ մարդ մը 140 տարեկան էր։ Շատ ժուժկալ մարդ էր նա. կերակուրը պարզ կ'ուտէր, եւ երբեք միս չէր ուտեր բայց միայն ցերեկուան մէջտեղը, Հարաւային Ամերիկայի լեռնագագառներուն մէջ ծերութեան հասակի սովորութիւնները երկար ժամանակներէ հետէ հաստատուած են։ Էգոլատորի մէջ հարիւրամեաներ հասարակ են։ 1864ին կատարուած մարդահամարին մէջ տեսնուեցաւ որ ծովին մակերեսէն 11,000 ոտք բարձր եւ 2,000 բնակիչ ունեցող Փիլակուին աւանին մէջ կը գտնուէին 79 տարեկանէն վեր հարիւր անձինք, իբր 80 տարեկան երեսուն եւ 90 տարեկանէն վեր՝ տասնեւմէկ, 100է վեր՝ հինգ, եւ մէկ անձ՝ 115 տարեկան։ Շատ տարի չընէր, Ամպաթոյի մէջ մեռաւ Ն. Քուքալու անուն կին մը 114 տարեկան, եւ ուրիշ մը, Տոն Ճոս Սոթօ, 120 տարեկան։ Մեքսիքո եւս նպաստաւոր է երկայնակեցութեան։ Վէրա Քրուզ գաւառին մէջ 1893ին մեռաւ մարդ մը որ 137 տարեկան էր։ Պատճառ ունինք ենթադրելու Թէ այս մարդը վաղահաս մահուամբ մեռաւ, վասն զի Թէլուքայի մէջ, ուր արձագրութիւնը պաշտօնական մարմնի ձեռամբ եւ մեծ խնամով կը պահուին, գետքանի մը տարի առաջ մեռաւ մարդ մը 192 տարեկան։ Եթէ 192ը մեծ տարիք կը համարուի, պատճառն այն է միայն որ չենք սովորած եւ որ տակաւին հասկցած չենք երկայնակեցութեան մասին Նոր Աշխարհի ընծայած նպաստաւոր հանդամանքները։

Վկայութիւնն առատապէս կը հաստատէ Թէ Ամերիկայի նախնական պայմանները նպաստաւոր են երկայնակեցութեան։ Կան վատառողջական ունակութիւններ, որք աւելած տարած են այդքանաձինները (երկրին նախնական բնակիչները), բայց ոչ-

վաչկատուն ժողովուրդներ եւ կանուխ գաղթականութիւն հիմնողներ երկար ապրած են։ Այս նպաստաւոր պայմանները աստիճանաւ մը անզօր մնացած են ներկայ ժամանակիս եւ այժմու ապրելու եղանակին յոգնեցնող եւ շտապող աշխատութեանց պատճառաւ։ Շատերու յանկարծական անկումը սրտի հիւանդութեամբ եւ անդամալուծութեամբ՝ հետեւանք է երեսունհինգ տարուան մէջ եօթանասուն տարի ապրելու ջանքերուն։ Երբ Ամերիկացիք, իբրեւ ցեղ, օգուտ կը քաղեն իրենց երկրին բնական առաւելութիւններէն՝ երկար ապրելու մասին, իրաւունք ունինք բարեբաւտիկ համարելու զանոնք որ այդպիսի դիրք մը կը վայելեն, եւ ուստի շատ ծերացած բնակիչները պիտի չհամարուին արտաքոյ կարգի երկայնակեացներ։ Բնութեանը չուգեր արտաքուստ մղում։ Իր նպատակն է դիւրութիւն եւ տեսականութիւն։ Հոգեբով ծանրաբեռնեալ եւ միանգամայն տարին երկու հունձք հանել ջանացող կեանքը կը գտնուի միջատներէ յարձակում կրող կնձիի վիճակին մէջ որ կը կորսնցնէ իր կենսական ոյժը ջանալով պահել իր երեւոյթը երկրորդ անգամ տերեւներ արձակելով ամառը։

Ինչպէս է բանն հիմա, մարդ փորձառութիւն եւ դիտութիւն կը հաւաքէ, եւ երբ ասոնք պէտք էր մեծ արդիւնք տային աշխարհի օգտին համար, ահա նա հինցեր մահէր է, եւ կը մեկնի կ'երթայ իր բոլոր հարստութիւնով, եւ աւելի մատաղահասակ անձ մը ձեռք կ'առնէ մի եւ նոյն անոյս գործը, կը բռնէ մի եւ նոյն վնասեցուցիչ ընթացքը։ Նա պէտք էր որ իր բարգաւաճ եւ բազմադիւն վիճակն ունենար 70էն 100 տարեկան հասակին մէջ, եւ յետոյ երթար բնութեան պահանջէր անոր դադունիքները եւ դար մըն ալ օրհնութիւն ըլլար աշխարհի։ Մտքին մշակութիւնը պարտի զօրացնել մարմինը, ճիշդ ինչպէս մարմինն իմաստուն կրթութիւնը կը զօրացնէ միտքը. եւ եթէ բանն այսպէս չըլլայ, անշուշտ հիմնական սխալ մը կը կենայ մեր ապրելու եւ զանակին մէջ։ Անտարակոյս բնական սահման մը կայ իւրաքանչիւր կազմութեան կեանքին համար. կայ ժամանակ մը աճման, աւերման եւ քայքայման. բայց մենք մեր մեղանշական, մաշիչ եւ սպառիչ ունակութիւններով կեանքին տեւողութեան չափը շատ կարճեցուցած ենք։ Ձայս կը սորվեցնէ մեզի վերոյիշեալ Թեբուքացի ծերունիին օրինակը, ինչպէս Մարիփոլայի խոշոր ծառերը սորվեցուցած են մեզի ծառերու երկայնակեցութեան մասին։

Սոյն յօդուած գրած է Մ. Չարլզ Տըտլէ Ուորները, Արեւմտեան Կիսագունտին մէջ երկայնակեցութեան վրայ։ Բայց մենք չենք կարծեր Թէ երկու կիսագունտները, արեւելեան եւ արեւմտեան, նիւթապէս կը տարբերին իրարմէ՝ երկայնակեցութեան պայմաններն ունենալու մասին։ Երկուքին մէջ ալ կը գտնուին առողջարար կլիմայ ունեցող մասեր, եւ երկուքին մէջ ալ կը գտնուին այնպիսի տեղեր ուր կլիման կը հիւանդացնէ։ Երկուքին մէջ ալ կեանքին միջին երկարութիւնը շատ տարբեր չէ, եւ ուստի եթէ կարելի է, ինչպէս Մ. Ուորները կը կարծէ, մեծապէս երկարել կեանքն Ամերիկայի մէջ, նոյնպէս կարելի է երկարել զայն այս կիսագունտին մէջ ալ։

ԿԱՆԱՆՑ ԴԻՐՔՆ ԱՓՐԻԿԵԻ ՄԷՋ

Տր. Ու. Սթոու, Ֆրանկ-Ֆայն-Ֆայն-Ֆայն մէջ հետազոտող հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւնները կու տայ Աֆրիկէի կանանց դերքին վրայ:

Աֆրիկէի մէջ ուր քաղաքակրթութիւնը տակաւին մոռացած չըլլալով մարդիկ իրենց նախնական վիճակին մէջ կ'ապրին, կանայք կը չարաչարութիւն վասն զի ի բնէ չու- նին ֆիզիքական զօրութիւն: Այս է իրո- ղութիւնը մասնաւորապէս Աֆրիկէի ցեղե- լուսն մէջ ուր կանանց ընտանեկան դերքը կ'աւելցնէ ակարագոյն սեռին նուաստացումը: Բայց անոնց վիճակը կրնայ բարեփոխուիլ այն նոյն բանով որ կ'նշուի իր բարձր դերքը կու տայ քաղաքակրթութիւնը ժողովրդոց մէջ, այն է՝ սէր առ որդիս: Աֆրիկեան բարբարոս ցեղերուն օրէնքները ժառանգութեան եւ յաջորդու- թեան պայմանները կարգադրելու մէջ շատ ազդեցութիւն կ'ընծայեն մայրերուն, որք այսպէս կը ստանան աւելի կարեւոր դերք մը ընտանիքին եւ ցեղին մէջ: Աֆրիկեցի ցե- ղապետի մը մայրը եւ քոյրերը շատ ան- գամ անոր ամենէն ազդեցիկ խրատողներն են եւ նոյն իսկ իրական վարիչները: Այսու ամենայնիւ ճշմարիտ է հին առածը. Եթէ ցեղի մը իմացական վիճակը շատ ցած է, կիները գէշ վարմունք կը տեսնեն: Աֆ- րիկեան ցեղերուն ստորնագունին, Պուլ- ժաններուն, մէջ կիներ չէ ուրիշ բան բայց եթէ՝ բնւոր անասուն: Երբ Պուլժան ընտանիք մը ճամբորդութիւն կ'ընէ, կիներ պարտի կրել ամէն բան. եթէ ուտեստի սակաւութիւն պատահի, առաջ կ'ընեն պարտի կրել նեղութիւնը: Եթէ տկարանայ կամ ծերանայ, վայրի կենդանեաց նշաւակ կը թողուի: Շատ տարբեր է բուն խափշիկին կ'նշու ցուցուած վարմունքը: Ամէն բան ի նկատ առնուի անոնց դերքը նոյն է մերինին հետ: Արք եւ կանայք իրենց բաժինն ունին հարկաւոր գործերու մէջ: Ճշմարիտ է որ եթէ այլը ծեծէ իր կիներ, հաւանականապէս ոչ ոք կը միջամտէ: Միւս կողմանէ կիներ յաղթող կը հանդիսանայ եթէ յաջողի խածնել, ճանկաթել եւ նախատել իր այլը:

Չուրուները նահապետական ցեղ են: Հայրը տէրն է ընտանիքին, եւ միանգամայն կանանց խումբին: Ուստի կ'նշուի դերքը շատ աւելի ցած է եթէ իր այլը բարձր դերք ունի: Ցեղապետին կիները երբեք մաս չու- նին անոր խորհուրդներուն մէջ, եւ ուրիշ բան չեն ըներ բայց եթէ անոր առջեւ քա- լել ծնկան վրայ: Այս նուաստացման գլխա- լոր պատճառն է կիները ծախելու սովո- ղութիւնը: Ցեղապետի մը աղջկան գինն է տասնէ մինչեւ հարիւր գլուխ արջառ: Ուրիշ կիներու գինը կրնայ ըլլալ երեք կամ չորս կով: Եթէ կիներ չարամարի էրկանը որ եւ իցէ պատճառաւ, էրիկը հօրը տունը կը զրկէ զնա եւ ուրիշ մը կ'ուղէ, եթէ ոչ պէտք է որ ետ տրուի իրեն իր վճարած գնոյն մէկ մասը: Բայց եթէ կիներ մասնաւոր ազնուութիւն մը ունենայ, զնա ծախող մերձաւորը յաւելուածական վճարում մը եւս կը պահանջէ: Գէշ կին մը կրնայ նաեւ ծախուիլ իրեն գերի:

Տուալլա ցեղերուն մէջ, որ Աֆրիկէի ա- րեւմտեան ծովափերը կը գտնուին, կանայք իրաւունքի ամենազոյգն մաս մը անգամ չունին: Կը ծախուին եւ նորէն կը ծախ- ուին այր մարդոց քմահաճոյքին համեմատ: Կրնան ուրիշի մը ընծայուիլ, փոխ կամ վարձու տրուիլ: Պարտին ընել արտերուն եւ դաշտերուն մէջ բոլոր գործերը, եւ, ե-

թէ գաւակ չսերեն, կրնան սպաննուիլ: Եւ սակայն կիները երբեմն կը կռուին իրենց տէրերուն դէմ: Իրենց դերքին բնական հե- տեւանքն եղած է սա որ կանայք միաբա- նելով պայքար կը մղեն իրենց էրիկներուն դէմ եւ սոսկալի պայքար: Պատժիւն ճա- նապարհորդը կը պատմէ Օքուլմա բնակող հարուստ մարդու մը վրայ, որուն քով բնակեցաւ ժամանակ մը: Կ'ըսէ թէ խեղճը կռուող էր իր կիներուն հետ. եւ պէտք ունէր գիշերը լաւ մը գոցել իր խոճիթին դուռը: Կատաղի քսան կիներ անոր կը վե- րաբերէին բայց կը մերժէին հաշտուիլ անոր հետ:

Քաջածանօթ է Տահոմէցի կանանց կարե- ւորութիւնը: Տահոմէցեաց կին պատերազ- միկները շատ մը աւելի վտանգաւոր եղան Եւրոպացեաց գորագուններուն քան այր մարդիկ: Պէնանգինի իշխանութեան միջոցին Տահոմէցիներուն աճիւնը պլխատութիւն- ներուն պատճառաւ կանայք թուով մեծ առաւելութիւն ունեցան: Ցեղապետին մէկ թափօրը կը պարունակէր անոր գուստրերէն տասնեւհինգ հոգի որոց հետ կ'ընկերանա- յին իսուսն կին գերիներ, իր կիներէն 730ը, թիկնապահներէն երեսուն Ամագուններ, Ա- մագուններու վեց գունդ՝ իւրաքանչիւրը եօթանասուն հոգիէ բաղկացեալ, 330 դե- րիներ, եւ ուրիշ վաթսուն Ամագուններէ բաղկացեալ վերջապահ գունդ մը, բայց մի- այն 130 արու պատերազմիկներ: Այս ժո- ղովրդոց մէջ կանանց ազդեցութիւնը զգա- ցին թէ՛ Գերմանացիք թէ՛ Գաղղիացիք ի- րենց գաղթականութեան կռիւներուն մէջ:

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՀՐԱՐՈՒՆԵՐ

Երբ Էմիլի Ժաշա 1891ին Վերժորիա Նի- անդա լճին արեւմտեան կողմէն ճամբայ ելաւ կատարելու համար իր ուղեւորութիւնը որ վերջացաւ իր աղետալի մահուամբ, ինք եւ իր ուղեկիցը Տր. Շթուլման առաջին սպի- տակամորթ մարդիկն էին որ տեսան Մը- ֆուսիլիո լեռը, 120 մղոն հեռի վերոյիշեալ լճէն զոր նաւապետ Սիէք շատ տարիներ առաջ դրած էր իր աշխարհացոյցին վրայ լոկ բնիկներուն տուած տեղեկութիւննե- րուն յենդով: Գտան որ Մֆուսիլիո ուրոյն եւ առանձին կոն մը չէր, այլ՝ հրաբխային ծագում ունեցող եւ ցայն վայր անծանօթ լեռնաշղթայի մը ամենէն արեւելեան ծայրը: Անոնց առաջին նպատակն էր որոշել Ալ- պէրթ Էտուրտ Լճին չրջապնդները, եւ կանգ չառին այս լեռներուն խուզարկու- թիւնը կատարելէ ետքը: Բայց Տր. Շթուլման հայրենիք զրկեց շահեկան տեղեկագիր մը բնիկներուն վրայ, նաեւ գրեց թէ վերուն- կա, լեռնաշղթային ամենէն արեւմտեան կա- տարը, հրաբխ լեռ էր, որու գագաթէն շատ անգամ ծուխ ելլելը կը տեսնուէր, եւ անկէ արշաւներու բառաչման պէս ձայներ կը լսուէին:

Դեկտ. 8 թուականաւ հեռագիր մը հասաւ Եւրոպա Կոմս Ֆոն Կոցէն անուն գերմա- նացի երկրախոյզէն, որ կը ծանուցանէր թէ ստորին Գոնկո հասած էր ինք Աֆրիկէի մէջ ճամբորդելով արեւելքէն դէպ արեւ- մուտք: Նոյն ժամանակները հասաւ անց- եալ յունիսին Կեդրոնական Աֆրիկէէ անոր գրած մէկ նամակը, որ կը պարունակէր իր վերունկա լեռն այցելութեան հակիրճ բայց հետաքրքրաշարժ մանրամասնութիւնները: Բաներ պատմուած են Մարքի հիւսիսա- յին արեւմտեան կողմն ինկող Րիֆ Լեռնե- րուն մէջը հրաբուխներու գոյութեան

վրայ, բայց թշնամի բնիկները արգելած են խուզարկութիւնը: Այն ստորերկրեայ ոյժե- րը որ ձեւացուցին ահաղին խորխորատը եւ լավայի եւ մոխրի լեռներ դիզեցին մեծ լճին արեւելեան կողմը, կը ցուցնեն ծծում- բի ազդեւորներու, ջերմութիւններու եւ ուրիշ բնութեւոյթներու ձեւամը թէ անոնք տա- կաւին բոլորովին վատնուած չեն: Բայց մինչեւ վերունկա լեռան զիւտը գիտցուած չէր թէ վառ հրաբուխ կը գտնուի Աֆրիկէի մէջ:

Կոմս Ֆոն Կոցէն որ բաւական առաջ տե- ւած էր ծուխի բարակ սիւն մը որ կ'ելլէր կը բարձրանար գլխաւոր հրաբերանէն, վեր- ջերտ գտաւ որ հրաբերանին շրթունքը ծո- վին մակերեսէն 11,400 ոտք բարձր է: Ուս- տի կը հետեւի թէ հրաբուխը ձիւնապատ լեռ մը չէ, ոչ ալ ունի իր արեւելեան կող- մը գտնուող զրացիին չափ բարձրութիւն, որ Շթուլմանի խօսքին նայելով 13,000 ոտք է: Ֆոն Կոցէնի քանի մը օր պէտք եղաւ ճամբայ գտնելու եւ անցնելու խիտ անտառին մէջէն եւ լեռան կողմն ի վեր ելլելու համար: Հուսկ յետոյ գնաց կայնեցաւ հրաբերանին եղբրքին վրայ, եւ երբ վար նայեցաւ, ահա կարի հետաքրքրաշարժ տեսարան մը կը պարզուէր իր առջեւ:

Հրաբերանն ունի իւր մէկ մղոն տրա- մագիծ, եւ հրաբերանին յատակէն իւր 160 ոտք բարձր է գագաթը չրջապատող պա- տին որուն վրայ կանգնեցաւ երկրախոյզը: Պատին ներքին կողմը այնքան զոռ ի վար էր որ հանգստութեամբ իշնել կարելի չէր, մինչեւ իսկ եթէ ապահով ըլլար հրաբե- րանը մտնել:

Հրաբերանին զեղնագոյն յատակը լճի մը մակերեսին չափ հարթ էր, եւ Շթուլման կը հաւատայ թէ ընդարձակ հալած լավայի վրայ կը նայէր: Այս ողորկ մակերեսէն վեր կը բարձրանային երկու ծակերու կամ բաց- ուածքներու պատերը, շատ կանոնաւոր, իւր թէ որմնադրի ձեւերով յատուկ շինուած: Երկու բացուածքներուն հիւսիսի կողմն եւ զոգէն՝ որ աւելի քան 300 ոտք արամագիծ ունէր, քիչ մը ծուխ կ'ելլէր եւ հեռուանց լսուած որոտումի նման ձայն մը: Ան- սխալելի նշաններ կային թէ այս հրաբերա- նէն դուրս կար բոլորքման ուրիշ կեդրոն մը լեռան արեւմտեան կողմը, բայց երկ- րախոյզը կարող չէր ճեղքել ճամբայ բանալ անտառներուն մէջէն եւ հասնիլ անոր:

Քանի մը տարիներէ ի վեր փոքրիկ լիճ մը կ'երեւի աշխարհացոյցներուն վրայ՝ որ գրա- նուած է թէ այս հրաբուխին գրաւած տե- րին հարաւակողմը կ'իջնայ: Այն է Քիլու Լիճը զոր սպիտակամորթ մը չէր տեսած մինչեւ որ Ֆոն Կոցէն կայնեցաւ անոր եւ գերքը ծխացող հրաբերանէն վար նայելէն քիչ ետքը: Կ'ըսէ թէ լիճը իր առջեւ կը տարածուէր կը ծաւալէր ծովու նման, եւ, թէպէտ օդը պայծառ էր, չէր կրնար տես- նել անոր հարաւային եղբրքը: Կը կարծէ թէ այդ լիճը գրեթէ Ալպերթ Էտուրտ Լճին չափ մեծութիւն ունի: Կը կարծուի թէ անոր ջուրերէն կը գոյանայ Ռուզիզի դետը որ Թանկանիքաւ Լճին հիւսիսային ծայրը կը թափի:

Դեռ կանուխ է ըսելու համար թէ Աֆ- րիկէի ամէն կողմը խուզարկուած է, քանի որ այսքան շահեկան նոր բաներ յերեւան բերած է Աֆրիկէի այս վերջին ճանապարհ- հորդը:

ԶԻՆԱՆԱԼՈՒ ԴԵՄ ԴԱՐՄԱՆ

Բժիշկ մը քուն բերելու զանազան մեթոքներու վրայ խօսած ժամանակ ըսաւ, «Ես անոնք բոլորը փորձած եմ—պաղ թաշկինակ կամ անձեռոց դնել գլխուն վրայ, ոտքերը տաք ջուրը դնել մինչեւ հազար համբերութեամբ ժամանակ, բաժակ մը կաթ խմել, եւն., եւն., բայց լաւագոյն մեթոքը զոր երեքը դո՛ւք եմ, սա է պարզապէս. երբ կը գործեմ բոլոր իրիկունը, եւ անկողին մտնելու ժամանակ կը դադարեմ ջրային գրգռութիւն կամ մտաւոր գործունէութիւն, կը մտնեմ անկողին եւ աջ ձեռքս կը դնեմ ուղղակի ստամոքսի վրայ: Չեմ կրնար ըսել թէ ի՞նչ է պատճառը. ստամոքսին վրայ դրուած ձեռքին կենդանական ջերմութիւնը եւ արեան շրջանը գլխէն վար քաշելն է՝ թէ ջրային գործողութիւն մը, բայց սա գիտեմ որ քունի մէջ կ'իյնամ քանի մը վայրկեանէն: Վստահ եմ որ անքնութեան հասարակ տեսակներուն ստուար մեծամասնութեան մէջ այս պարզ դարմանս արդիւնաւոր կ'ըլլայ: Շատ մը հիւանդներու համար յանձնարարած եմ զայն եւ անոնք պատմած են թէ զարմանալի յաջողութիւն ձեռք բերած են:»

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ՎԱՌԱՐԱՆԻՍ ՔՈՎ

Լոյսեր

Ի՞նչ Մոմ: Կէս դիշերն անցած է. մամս ալ հատնելու վրայ է. թէպէտ աչքս կ'այրի, բայց չեմ կրնար քնանալ. սենեակիս մէջ ուրիշ ձայն չեմ լսեր, միայն ժամացուցիս «Էւ+ Էւ+»ը, եւ վառարանիս խուլ ճարձատիւնը, վերջին շունչը փչող մահկանացուի մը, հոգեվարժի մը, հոնգիւնին նման: Մոմն, իրական պատկեր մեր վաղանցիկ կեանքին, պլլլուն եւ առկայծ պատրոյճ մըն է այժմ, բայց տակաւին լոյս կու տայ. կը վառի, կ'այրի, կը հատնի, բայց լոյս կու տայ. ուրիշ նպատակ, ուրիշ նշանաբան չունի, բայց վառի եւ լուսաւորել: Քու կեանքդ ալ կը հատնի, սիրելի ընթերցող, բայց լոյս կու տայ թէ կը միայն. գեղեցիկ շողեր կը ճառագայթեն կեանքէդ, թէ միայն սեւ ծռիւն մը կը գալարի վեր. կը լուսաւորես կեանքովդ եւ գիտութիւնովդ այն ամէնն որ շուրջդ են, թէ ծուխի ամպերու մէջ կը խեղդես զանոնք:

Լոյսագործը: Բազմադարեան վիթխարի ժայռի մը վրայ կ'արձանաճար մարմարէ հսկայ լուսատուներ: Յորեկը կը խորդար խոր քնով, իսկ գիշերը միշտ զգաստ էր եւ արթուն: Աշնանային մորկայից գիշեր մըն էր. տխուր էր երկինքը, փոքրիկ նշոյլ մ'անդամ չէր երեւեր, միայն խաւարի թագուհին կը տիրէր անդ, խոփոռ ու տոգոյն: Անգուստ մորիկն եւս առաւել կը կատէր, ապերասան կոհակներ կը մոնչէին ուժգին ու կը փչէին՝ բաղխելով հսկայ ժայռին եւ վերստին կը դառնային փրփրերախ ու մոլեգին դառն անհունին գիրկը: Եւ սակայն լուսատան երեք փոյթը չէր հովն ու ծովը, կը ժպտէր իր շիկակարմիր լուսով. կը ծաղրէր ցուրտ հովերուն խուլ ու տխուր ըզզիւնն, եւ ալէկոծ ծովուն գոռ որոտումը: Հոն, կանգնած ժայռին վրայ իբր լուսոյ վեհ աղբիւր, լուիկ մնջիկ կը սփռէր իր ոսկի շողերն. որչափ որ ծովը գոռար եւ փչէին բուռն հովեր, ինքն անշարժ էր, անլկանդ, անվզով:

Կէս գիշեր էր. դեռ կը փչէին մոլեգին ծովուն ալիքն անդրդուելի ժայռերուն վրայ:

Ծովուն խորը, հեռուն, սեւ ստուերին մէջ կը շարժէր մեծ նաւ մը: Ղեկավարը՝ յուսահատած, չէր գիտեր ո՛ւր ուղղել նաւը. իր թեւերը կը գողային, ձայնը մարած, կը գոչէր. Ահ, կորսուած ենք, եթէ չօգնէ մեզ բարեգութ Հայրն Աստուած: Յանկարծ նաւաստիներէն մին աղաղակեց ուժգին, «Լոյս, լոյս, ուրախացէ՛ք, հանդարտեցէ՛ք, վստահ եղէ՛ք, մօտ է եղբրքը, մօտ է ցամաքը, թէպէտ գոռայ ծովն ու փչէ հովը:» «Լոյս, լոյս,» աղաղակեցին բոլոր սրտաբեկ եւ յուսահատ նաւորդները: «Լոյս, փրկութիւն» ալ կասկած չկայ: «Լոյս... բայց չի՛ք յոյս,» մրմուռաց սեպ նաւապետը՝ գլխուն մաղերը փետելով:

Առաւօտ էր. բնութիւնը կը ժպտէր. նաւուն բեկորները կը ծփային ալեաց մէջ ցիր ու ցան. իսկ նաւաբեկեայներն, ուրախութեան արցունքով՝ կ'աղօթէին վեհ լուսատան վէմին քով: Հոն էր Գրիստոնեայ դեկավարն, աչքն ի վեր, ձեռնարարձ, կ'աղօթէր լուիկ. չկար անոնց մէջ սակայն դիտել եւ անհաւատ նաւապետը... Եւ վեհ լուսատունն, իր պարտքն անթերի կատարող արդարի մը պէս՝ հանդարտ կը քնանար, իր գէմքին վրայ կրելով կարծես գոհունակութեան ժպտը:

Գրիստոնեայ բարեկամս, պիտի ջանաս նմանիլ այդ լուսատան: Ծաղրելով աշխարհի ու Սատանային հովերն ու ծովերը, լոյս պիտի տաս տառանալ, սրտաբեկ եւ յուսահատ նաւորդներու եւ պիտի ցուցնես անոնց թէ Յիսուս է կենաց առաջնորդը եւ մեր մի միայն Փրկիչը:

Լոյսեր: Դիտած ես երբէք մասնաւոր հետաքրքրութեամբ գիշերուան տակաւ առ տակաւ հիւժող կանթեղը: Ո՛րքան ցուրտ ու դալկահար են անոր նշոյները: Ո՛վ վշտահար մահկանացու, տխուր կեանքիդ ճշմարիտ ցուցումը չէ՞ լուսինը: Չունի լոյս ի բնէ, սակայն ամենայն ճշգրտութեամբ ու հաւատարմութեամբ կ'անդրադարձունէ իր ստացած լոյսը, թէեւ աղօտ, թէեւ տկար ու դալկահար: Նոյնը կ'ընէս նաեւ դուն. կը հաղորդես նաեւ դուն՝ քու ստացած լոյսդ, ո՛րչափ ալ որ քիչ ըլլայ:

Գոյգոյն: Ի՞նչ մոմէս, փարոսէն, լուսնէն, աստղերէն ու արեւէն շատ տարբեր, շատ զարմանալի, մոգական լոյս մը, ճառագայթ մը կայ, որ կը վառի՝ բայց չսպառիր, կը պլլայ, բայց չմարիր, հոգեվարժի մէջ է կարծես, բայց չմեռնիր:

Երկինքը սեւ, երկիրը սեւ, օդը սեւ, շօշափելի է խաւարը. լոյս մը կը պլլայ, կը զոզդդայ փայլելի մը, փայլէ մը: Կը մօտենամ. փայլելի վրայ ճաքմն մը կ'ախուսէ, դամուս է, խոցուած... եւ կը վառի: Ծառագայթներ կ'արձակուին ալիքն՝ որ կիսաբաց է, շրջառնէ՝ որ կարծես տակաւին կը շարժի, եւ կ'ալիքն՝ որ խոցուած է, լայն բացուած ու բոսորագեղ, արիւնշաղկապ... Եւ այդ ճառագայթներ կը ստուերագծեն այն անոյշ, այն սիրուն, գորովալից, այն աննկարագրելի քեփք, երկնային, անենդ, մտերմական փայլէ՛ք՝ որ կը փայլի. ահ, ի՞նչ գեղեցիկ է, քանի՛ հրաշալի:

Հոգ չէ՛ թէ լուսինն ալ չտայ իր արծաթ նշոյլը, հոգ չէ՛ թէ աստղերը մարին ու մեռնին անհունին մէջ, հոգ չէ՛ թէ արեւը խաւարի, հոգ չէ՛ թէ համայն տարերք լուծուին եւ տիեզերք ողջոյն նախկին անէութեան դառնայ: Փրկիչ՝ գէմքին լոյսը կը բաւէ ինծի, անոր ժպտը բաւական է. այն արցունքոտ աչքն՝ որ այժմ նոր լուսով մը կը վառի ու կը լուսաւորեն մութ

հոգիս. այն քաղցր լեզուն՝ որ այժմ կը բացաւառի, եւ կարծես ինծի կ'ըսէ մեղմիկ, «Յիսուս հոգի, եկաք ինչէ՛ք» ասոնք բաւական են ինծի: Օ՛հ, սիրելի ընթերցող, սիրտ սրտի տուած, ձեռք ձեռքի տուած, երթա՛նք, ելլա՛նք Գողգոթան, վառինք անոր լուսով, որպէս զի մենք ալ լոյս տանք, լոյս գեղեցիկ, մինչ կը հատնինք, կը սպառննք...

Յիսուսի կրօնքը լուսոյ, սիրոյ եւ կարեկցութեան կրօնք է, կեանքի կրօնք, սրտի կրօնք:

Երկիր

ՍՏՈՒԵՐ

ՔԱՆԱՔԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

Կենաց տաղտուկն ու ձանձրոյթը, տագնապն ու առաւապանքն զմարդ ընկերակալութեան բնական օրէնքն են ազատեր: Սիրուինք թէ ատուինք, հրճուինք թէ ցաւինք, ընդ միշտ պէտքը կը զգանք ուրիշին խնդակցութեան ու կարեկցութեան: Կենաց բաղձապիսի պահանջմանց համար, բաւական չենք գտներ մեր ներքին եւ արտաքին բոլոր ուժերու ուղղակի գործածումն, այլ անոնց մի փոխանակութիւնն ու տուրեւառն կ'ընենք մեր ընկերաց հետ: Այս անխուսափելի պատճառն կը ստեղծէ այն բաղձազան օրէնքներն եւ սկզբունքներն, որք կը կազմեն ընկերակալ յարաբերութիւնն, հետեւաբար անհրաժեշտ է սորվիլ այս ամեն օրէնքները որք կ'ամփոփին քաղաքավարութիւն բառին մէջ:

Ի՞նչ է քաղաքավարութիւն: Նախ բառին ստուգաբանական նշանակութիւնն ի վեր հանենք. Սա բարդեալ է քաղաք եւ վարուել բարեբնէն եւ կը տրուէր շնորհալի եւ խաղաղ բարուց տէր անձանց որք կը հետամտէին այլոց պէտքն ու փափաքն կանխապատրաստել ու իրադրոծել, եւ խոյս տալ այն ամէն բաներէն որք ուրիշին ցաւ կրնային առթել: Հետզհետէ բարքերու դրացմամբ իւր նշանակութիւնն քիչ մը աւելի ընդարձակած կ'երեւի: Քաղաքավար կը կոչուէր ան որ քաղաքային ընկերակալ օրինաց մեծ զգուշութեամբ կը հպատակէր:

Բարուց աղնութեան համար եղած յարգական զգացումն Անդրոյ մէջ աւելի բարձրացած կը գտնենք: Հոն փայլելի է չգոհացնելով զգացումներն, կը ստեղծուի Էւրեքէ բառն որ կը տրուէր անոնց ոյք վեհապետին հետ կը յարաբերէին եւ կամ արքունի դանձաց մէջ կ'ապրէին: Ասոնք մեծ զգուշութիւն կ'ընէին իրենց մէջ մի շարժմանց ու վարմանց, խօսքին ու գործքին, ձեւին ու տարազին ի գոհունակութիւն վեհապետին: Հետզհետէ իրենց բնութիւնն ու նկարագիրն կազմակերպուելով այս զգուշութեանց համաձայն, յերեւան կու գային բարեկիրթ, քաղցրաբարոյ եւ աղնիւ անձինք: Եւ այսօր քաղաքավարութիւնը կը գործածուի բարեսրտութեամբ ու բարեկիրթութեամբ օժտեալ անձանց համար, եւ քաղաքավար կը կոչէ հասարակութիւնը զայն որ բարեկայելուչ, մեղմաբարոյ, շնորհալից ու սրտագրաւ է: Սակայն ինձ կ'երեւի թէ հասարակաց սա ըմբռնում մը ճշմարիտ չէ. զի այսօր, ընկերութիւնը, ինչպէս ամէն սրբազան եւ վսեմ սկզբունքներ, նոյնպէս աս իր բարձրութենէն վար քաշելով մարդկութեան աղտին ու դիրտին մէջ կը գործածէ: Նա որ երբեմն դանիւններու եւ ապարանաց ու բարքերու էն աղնիւներուն մէջ կը տիրէր եւ կը ներշնչէր, ինկաւ շարիքներու էն դժոխային որջին, կեղծիքին մէջ, ուր մարդիկ անոր հաճո-

յատես ու յանկուցիչ հանգերձն հագած, կ'աւրին, կը յարարերին, կը ժպտին, կ'առեւտրեն եւ կը խօսին, նենգելու, կորզելու եւ կորսնցնելու: Տե՛ս սա երկու անձինքն որք հանդիպելով իրարու, կը ժպտին, կը բարեւեն, կը յարգեն, կը մաղթեն. սակայն յետ բաժանման լսէ միոյն լուտանքն ու նախատինք, արհամարհանքն ու ծաղրանք որ կը թափէ միւսին վրայ: Այս երեւոյթներու անհուն զանազանութիւնը կը հարցընես, կը պատասխանէ թէ քաղաքավարութիւնն ա՛յսպէս կը պահանջէ: Ա՛հ, չարիք մը, որուն երեսէն այսօր ընկերութիւնը կը խռովի ու կը տագնապի: Բարեկամութեան ու դրացնութեան քաղցրութիւններն տակաւ առ տակաւ կ'անհամարնալով «Մարդկութեան մեծագոյն ոստաններուն մէջ, մարդ ինքզինք միայնակ կը զգայ» զի չվստահիր զինք չընկալաւոր բազմութեան, ուր գուցէ ստուար մեծամասնութիւն մը կը կազմեն անոնք որք փոխան սրտին դիրտն եւ տիպարին չպարն կը ներկայացնեն: Ո՛չ՝ ամեն ժպտուն գէմք, ամեն մաղթանք ու յարգանք, ամեն խոնարհութիւն ու խնդակցութիւն, ճշմարիտ քաղաքավարութեան մը պտուղներն չեն: Անոնք շահասիրական եւ վնասատու շողոքորդութիւններ են: Անոնք լիզումներն ու շոյումներն են իժի, իր մահաբեր թոյնը թափելու: Ճշմարիտ քաղաքավարութեան մէջ եմ անհետանալով, ընկերն կ'երեւի. Հոն ընկերոջ շահին ու փափաքին, հաճոյքին ու հանգիստին զգացումը կը տիրէ: Նա լաւագոյն եւ հաճելի եղանակն է խօսելու ու գործելու, ուր սիրտն ու մարմինն հաշտ ու ներդաշնակ կ'ընթանան, եւ ուղղութեան հաստատութիւնը, զգացման եւ վարուց ազնուութիւնը, սրտի եւ խօսքի անկեղծութիւնը, միացած է ընդարձակ համակրութեան, մարդասիրութեան եւ լաւ ընկերակցութեան մեծաննութեանը հետ:

Թերեւս մէկը հարցնէ թէ ի՞նչպէս վարուելու եմ անձի մը հետ զոր ի սրտանց չեմ կրնար սիրել, որուն յոռի եւ կոշտ բնավորութիւնը զգուանք մը կ'արթնցնեն յիս. զգացմանս համեմատ վարուիմ: Ո՛չ, ճշմարիտ քաղաքավարութիւնը, ատելութիւն եւ արհամարհանք չտանիր եւ ոչ ալ կեղծիք. ընկերասիրութեան ոգին՝ ցաւ մը արթնցնելու է հոգեւոր մէջ ի տես այդ անյղկուն նկարագրին, ցաւ մը որ կը փափաքի անոր բարեփոխմանը: Երբ այս զգացումը երեւութեան յարաբերութեան հետ միանայ, հոն կեղծիքը եւ կամ զգուանքը տեղ չի գտներ: Լաւ է նախնական մարդուն անկիրթ բայց պարզամիտ եղանակաւն յարաբերիլ քան կեղծ քաղաքավարութեամբ: Ի՞նչ են ճշմարիտ քաղաքավարութեան հիմնական սկզբունքներն: Խօսքը կամ գործը իր նպատակին չի կրնար հասնիլ, երբ զայն վարող եղանակը կոշտ ու տափակ է: Սակայն երբ հաճոյքն ու հեշտն միացած են, խօսքն ու գործքն կը յառաջանան անձանձրոյթ եւ յարատեւ ցաւաւորակէտն: Ուստի գործառնութիւնը եւ խօսակցութիւնը համեմոյք եւ մղող զօրութիւնն է հաճոյքն. եւ ի՞նչ բան աւելի հաճոյք կրնայ պատճառել մարդուն, քան ընկերոջ զուարթութիւնն. ու ի՞նչ բան առաւել զուարթութիւն կրնայ տալ ընկերոջ, եթէ ոչ յարգանքն որ կը մատուցուի անոր: Ուրեմն յարգանքն է հիմն բարեւոյ յարաբերութեան ուր մեր նպատակն պիտի իրագործի: Ինչ հասարակ բանը կրնանք ըսել

ու ընել այնպիսի շնորհալի եղանակաւ եւ քաղցր ձայնով մը որ խօսակցին իրեն տրուած յարգանքն զգալով, գուարթութիւն մը ցոլացնէ գէմքին վրայ. եւ այդ քաղցր գէմքն թափանցելով մեր սրտին՝ հաճոյքը կը զգանք խօսելու եւ գործելու յարատեւ: Ի՞նչ մեծ գուրգուրանք ու հաճոյքով կը լսենք մանկան մը, որ ընտանեկան բարեւոյ դաստիարակութեամբ մը սնած ու կրթուած, պարզ բայց ուղիղ բառեր կը թափթփի առնու ձայնով մը իւր մանտրոսիկ շրթներէն: Նոյն հրապուրանքն ընական չէ՝ զգալ չափահասներու, որոնց բան մը կ'առաջարկուի կամ որոնցմէ բան մը կը խնդրուի: Արտայայտութեանց մեղմիկ շնչոտն ախորժալուր են ոչ միայն երբ ի նպաստ կը խօսուի, այլ եւ մերժումներու եւ յանդիմանութեանց մէջ իսկ հոգին սիրով ու քաղցրութեամբ կը տանի: Կը պատմուի թէ անգամ մը իզական սեռի ուսումնարանի մը ընթացաւարք, մեծանուն բանաստեղծ Լոնկէթէյօն խնդրեցին որ բանաստեղծութիւն մը գրէ իրենց հանդէսն անով փակելու: Մերժելու համար անոնց առաջարկութիւնն, այնպիսի եղանակաւ «Ո՛չ» ըսաւ որ անոնք ընդունեցին մանաւանդ մերժումը քան ստանձնումը:

Անուշ նայուածքն, վայելուչ դիրքն, կոկիկ հագուածքն, բարեկիրթ յարաբերութեան կարեւոր տարրերն կը կազմեն: Ինչ որ է որմնադրին համար շաղախն ու քարն, Անճէլոյի՝ երանգն ու վրձինն, Քանովայի՝ գչիրն ու յղկիւն, նոյնն է քաղաքավար անձին համար խօսքի կոկիկութիւնն, գիրքի վայելչութիւնն, ձայնի անուշութիւնն, նայուածքի քաղցրութիւնն եւ գէմքի զուարթութիւնն. զի ասոնցմով պիտի ներկայացնէ իր ներքին մարդն: Քաղաքավարութիւնն հոգեւոր երաժշտութիւնն է. մարմնոյն մէջ մի անդամն պէտք է ներդաշնակ լինի հաճելի ընծայելու համար զայն. հակառակ պարագային՝ զգուանք ու գարշանք կը հրաւիրէ:

Եփրատ Գողթն
Խարբերք

ՔԱՂԱՎԱՐՔ ՆԱՄԱԿՆԵՐԷ

Խարբերքի Շէյխ-հաճի գիւղէն մեղի կը գրուի թէ յունի. 19ին տեղւոյն Աւետ. եղբայրներէն Մաղման Մանուկ, երկամեայ անողոք հիւանդութենէ մը ետեւ, իր մահականացուն կնքեր է ի հասակի 40 ամաց:

Թղթակից մը կը գրէ թէ փետր. 11/23ին Մուրադաշայի Հայ Աւետարանական եղբարց երկսեռ ծաղկոցի քննութեան հանգէսը տեղի ունեցեր է ժողովարանին մէջ առանց եւ կանանց հոծ բաղմութեան մը ներկայութեամբ, եւ գովեստի խօսելէ ետեւ զպրոցին յաջողութեան վրայ՝ կը յաւելու, «Ի մէջ այլոց ներկայ էին մասնախումբ մը, յատկապէս հրաւիրեալ Արթ. Տէր Գէորգ քահանայ, եւ Լուս. եղբարց զպրոցի խնամակալք, դաստուռներ: Արթ. Տէր Գէորգ քահանան բարեհաճեցաւ իւր ձեռք բաժնելու աշակերտաց տրուելիք նուէրները, որոց ամէնն ալ Տէր հայրին ձեռքը համբուրելով ուրախութեամբ ընդունեցին ընծաները:

«Կը յայտնեմք մեր խորին շնորհակալութիւնը զպրոցին վարժուհի օրիորդ Սրբուհի Խաչիկեանի, որ անխոնջ ջանիւք աշխատած է աշակերտաց կրթութեան համար, եւ կը մաղթեմք յերկնից որ եւս առաւել կա-

րենայ աշխատիլ անոնց բարոյական եւ մտաւոր կրթութեան համար»:

Յարութիւն Բարադամեան Գղեցի, որուն տունը ասկէ տասը տարի առաջ փոխադրուեցաւ Խնուսի Խողլու գիւղը, քանի մը տարի առաջ Ամերիկա գնաց եւ կը բնակէր Փրովիտէնս քաղաքը: Մէկուկէս տարիէ ի վեր եղբայրը լուր առած չէ յիշեալէն եւ կը խնդրէ որ Աւետ. Գղեցի ընթերցողներէն ով որ տեղեկութիւն մը ունի անոր վրայ՝ հաճի խմբագրութեանս հաղորդել:

ԱԶԴԵՐ

ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԳԻՐՔԵՐԸ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՆ ՊԱՅՊԸԼ ՀԱՈՒՍԻ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՄԵԿԵՆԻՔԻՆ ԵՌՈՑ ԿՏԱԿԱՐԱՆԷ: Երեք հատոր: Առաջին հատորը կը պարունակէ չորս Աւետարանները, երկրորդ հատորը՝ Գործ. — Բ Կոր., երրորդ հատորը՝ Գաղ. — Յայտ. — Այս երեք հատորները կը պարունակեն Նոր Կտակարանի վրայ աստուածաբանական, պատմական, եւ վարդապետական ընտիր տեղեկութիւններ, եւ կրնան շատ օգտակար ըլլալ բոլոր քրիստոնէից առ հասարակ եւ գլխաւորաբար եկեղեցականաց, հոգեւոր պաշտօնէից, կիրականօրեայ զպրոցի վարժապետաց: Լաթակաղմին գինն է, երբ երեք հատորն ի միասին գնուի, 60 դահ., եւ կաշեկաղմին գինը 70 դահ.:

ԲԱՌԱՐԱՆ ՍՈՒՐԵ ԳՐՈՑ: Պատկերազարդ: Կը պարունակէ Սուրբ Գրոց մէջ յիշուած յատուկ եւ նաեւ շատ մը հասարակ անուններու վրայ օգտակար եւ պիտանի տեղեկութիւններ: Գին 20 դահ.:

ԱՊՏՈՑ ԶՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ: Կը խօսի քրիստոնէական կրօնին ապացոյցներուն վրայ: Գինն է 4½ դահ.:

ԵՐԳԵՐ ՈՒ ԵՂԱՆԵՐԸ, 3 դահ., նոյն (ոսկեղծ), 6 դահ.:

ԵՐԳԱՐԱՆ (մանրագիր) գրպանի համար, 5 դահ., նոյն (ոսկեղծ) 8 դահ., նոյն (վառակաղմ) 10 դահ.:

ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՐԳԵՐ ՀԱՆԳԵՐԸ ԵՂԱՆԵՐԸ 10 դահ., նոյն (ոսկեղծ) 14 դահ.: Հարկ չկայ ըսել թէ երգեր աստուածային պաշտաման մէկ կարեւոր մասը կը կազմեն եւ կը նպաստեն մեր մէջ հոգեւոր եռանդ արծարծելու:

ԳՐԻՍՏԻԱՆՈՒ ՋԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ: Սոյն գիրքը թէեւ բաղադատաբար հին է եւ շատերու ծանօթ, բայց է այն տեսակ գիրքերէն որք որչափ հիննան՝ չեն կորսնցներ իրենց շահեկանութիւնը: Նորահաս քրիստոնէից կրնայ շատ օգուտ ընել տակաւին: Գինն է 8 դահ.:

Աւետարանական քերց եռամսեայ աղօթից ժողովը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ չորեքշաբթի օր, մարտ. 1/13, Պայպը Հառուսի մատրան մէջ ժամը 8ին ըստ Թուրքաց: Աղօթքի նիւթն է Աստուծոյ Լաւագոյն Պարգեւները: «Բան մը խորէ որ թե՛ք աս» Գ. Թագ. Գ. 5:

Որովհետեւ այս ժողովը տարին միայն չորս անգամ կը գումարուի, կը յուսանք թէ քոյրերը մասնաւոր ջանք պիտի ընեն ներկայ գտնուելու:

Սովորական աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը, ժամը 8½ին, Պայպը Հառուսի մատրան մէջ: Աղօթքի նիւթն է, «Ուրախ ելլելով Դաւանապէս լացաւ» Մատ. Ի. 2. 75:

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԲԱՆԱԲԱԿԱՆ

Փետր. 25 ըստ Յուլ. և մարտ 9 ըստ Լատ. 1893

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Արեւմտեան Արիւնդի մէջ հաստատուած Բրիտանական թեւարկութեան ներկայացուցիչն անցեալները հրամանագիր մը հանելով արգելեց հրազէն վաճառել բնիկ ցեղերուն եւ պատուիրեց որ արգէն ծախուածները կառավարութեան յանձնուին։ Բնիկները, փոխանակ այս հրամանագրին հնազանդելու, յանկարծ յարձակեցան Աքասայի վրայ, ուր սպիտակամորթեր կը բնակին, յաղթեցին ամէն ընդդիմութեան եւ սպաննեցին ընդդիմացողներէն շատեր, եւ ուրիշներ ալ գերի տարին։ Ասոր համար բրիտանական թնդանօթակիր նաւեր կործանեցին բնիկներուն գլխաւոր քաղաքը, Նիմպի, եւ անոնց քաղաքներէն ուրիշ մը։ Անգղիացիք այս կողմէն մէջ ունեցան միայն երեք սպանեալ եւ հինգ վիրաւորեալ։ Կոիւք տեղի ունեցաւ Նիկեր գետին բերնին մօտերը։

—Քուպա կղզւոյն մէջ պատահած խռովութեանց պատճառաւ կղզին ղինուորական վարչութեան ենթարկուեցաւ, եւ Սպանիոյ կառավարութիւնը որոշեց 20,000 զինուորէ բաղկացեալ զօրախումբ մը զրկել հոն։

—Աթէնքէ հասած հետագիր մը կ'ըսէ թէ Յունաց Խորհրդարանը պիտի լուծուի ապրիլ 4ին եւ նոր ընտրութիւնք պիտի կատարուին ապրիլ 28ին։

—Գերմանիոյ Ռայխսթակին ելեւմտացոյցի յանձնաժողովը կայս. նաւատորմին համար պահանջուած չորս յաճախորդի ծախուցի հաշիւ իբրեւ առաջին մասնաւճար 7 միլիոն մարք տալու ի նպաստ քուէ տուաւ, բայց նոր ծովածագային նաւերու շինութեան համար 2,400,000 մարք վճարելու առաջարկը չընդունեց։

—Անգղիական կառավարութիւնը փետր. 23ին Խորհրդարանին ներկայացուց ծրագիր մը որով կ'առաջարկէ Ուէյլսի պետական եկեղեցին պետական ըլլալէ դադարեցնել։ Ըստ այդ ծրագրին, 1897 յունիւ. 1էն ետքը Անկլիքան եկեղեցին Ուէյլսի մէջ պիտի դադրի ու եւ պետական նպաստ ընդունելէ, այսինքն եկեղեցւոյն եւ Պետութեան միջեւ միջեւ ցարդ եղած կապակցութիւնը պիտի խզուի, եւ Անկլիքան եկեղեցին, Բրիտանական եկեղեցւոյ բոլոր ուրիշ ճիւղերուն նման, պիտի պահպանուի իրեն յարողներուն կամաւոր նուէրներով եւ այլ եւս պիտի չընդունի կառավարական նպաստ։ Կառավարական այս առաջարկին պատճառը սա է որ Ուէյլսի ժողովրդեան փոքրամասնութիւնը միայն յարած են պետական եկեղեցւոյն։ Այս ծրագրին նայելով, եկեղեցական շէնքերը եւ երիցատունները եկեղեցւոյ պիտի մնան իբրեւ անոր սեփականութիւնը, նմանապէս բոլոր անհատական նուէրները կամ կտակները որ անոր եղած են 1703էն ի վեր։ Մնացած բաները պիտի գործածուին բարձրագոյն դաստիարակութեան գիւրուութիւններ ընծայելու, եւ հիւանդանոցներու եւ ուրիշ հանրային հաստատութեանց օգնելու։ Ծրագիրը թերեւս Երեսփ. ժողովին ընդունուի քուէի փոքրիկ մեծամասնութեամբ մը, բայց կը կարծուի թէ պիտի մերժուի Լորտերու ժողովին։

—Արշիդուքս Ալպրէսթի յուղարկաւորութեան առթիւ յիշատակելի բան մը կայ զոր անցեալ շաբթու դանց ըրած էինք։ Վիլհէլմ Կայսրը ուրիշ անգամ երեք անգամ

քան խանդավառութեամբ ընդունուած չէր Վիլհէլմայի մէջ որքան ընդունուեցաւ այս անգամ երբ ինքնաբերաբար գնաց իր յարգանքը մատուցանելու աւստրիական բանակին հանգուցեալ ընդհանուր հրամանատարին։ Կայսրանին մէջ եւ անկէ մինչեւ պալատը ճամբուն երկայնութեամբ խոնուած անհուն բազմութեան կողմէ եղած յարգանաց ցոյցերն անընդհատ եւ յոյժ խանդավառ եղան։ Որովհետեւ դեռ նոր աղէկցած էր Խիլ-Խիլ-Խիլ, ինք եւ իր օգոստախառ հիւրերն ալ զոյգ կառքի մը մէջ բազմեցան։

—Պերլինի մէջ Խիլ-Խիլ-Խիլ այնչափ ճարակած է որ բժիշկները եւ դեղագործները անկարող եղած են բաւել խնամքի եւ դեղի համար իրենց դիմող հանրութեան։ Վարակեալներուն մէջ են Ելեւմտական նախարարը եւ Ռայխսթակի փոխ նախագահներէն մին։ Պալլէրայի մայրաքաղաքին, Միւնիխի, մէջ 30,000 անձինք անկողին ինկած են, կ'ըսուի, այս հիւանդութեամբ։ Ռուսիոյ մէջ վարակուած է բուն իսկ Չարը, նմանապէս Լեհաստանի ընդհանուր կուսակալ Շուվալով կոմսը։ Ովկիանոսին անդիւր կողմը այս հիւանդութեան վարակուողներէն մին է Միացեալ Նահանգաց Ելեւմտական նախարար Մ. Քարլայ։ Անգլիոյ մէջ օրաթերթերը բաւական տեղ կու տան այդ համաճարակին վերաբերեալ լուրերու։ Երեսփ. ժողովին երկու կուսակցութիւններէն ալ բաւական երեսփոխաններ, թուով առ նուազն 40, հիւանդ պառկած են։ Հրատարակուած տեղեկագիրներէն կ'երեւի թէ համաճարակին սաստկութիւնն անցած է, եւ թէ վարակեալներու թիւն սկսած է նուազիլ։

—Հունգարիոյ մէջ, Բուդապէս կուսակցութիւնը որ Խորհրդարանին մէջ 100 անգամ ունէր, եւ Ազատական կուսակցութեան, կամ 211 անգամ ունեցող Կառավարական կուսակցութեան, ետքը ամենէն զօրաւորն էր այն կուսակցութեանց որոնց կը պատկանին Խորհրդարանին անդամները, երեք հատուածի բաժնուած է, եւ կը կարծուի որ վերջապէս իր անգամաց իբր կէսն անցնին Ազատականներուն կողմը, եւ մնացեալները Կղերական կուսակցութեանց կողմը։

—Ֆրանսացիք, Թամաթալի չրջակայ ազատակները եւ բանջարեղինաց պարտէզներն աւերած ըլլալով, հիմա թարմ բուսեղենէ եւ ուտելիքէ զուրկ մնացած են։ Հետեւապէս իրենց գրաւած նաւահանգիստին մէջ համաճարակներ սկսած են արագ ծաւալիլ։ Առայժմ համաճարակներու գլխաւոր զոհերը բնիկներ են եւ ժողովրդին ստորին խաւերէն։

—Լոնտոնի ռուս դեսպան Պարոն տը Սթալ չընդունեց այն պաշտօնը զոր ստանձնել հրաւիրուեցաւ Ռուսիոյ Չարէն. ուստի ն. վեհափառութիւնն այդ պաշտօնը յանձնեց Վիլհէլմայի ռուս դեսպան Լուպանով իշխանին, որ Շուվալովի կոմսին պիտի յաջորդէր իբրեւ դեսպան Պերլինի։ Պարոն տը Սթալ բաւական տարիքոտ է, եւ Պարոնուհին չկրնար տոկալ Ս. Փեթրոսպոլի ճմբան խնամութեան։ Լուպանով իշխանը իր յետո կոչման պաշտօնագրերը մատուցած է Աւստրիոյ Կայսեր, եւ այս շաբթու կը մեկնի ի Ս. Փեթրոսպոլ։ Նա է բաղմամեայ փորձառութեան տէր ղեւանագէտ մը, եւ ատեն մը Կ. պոլսոյ ռուս դեսպան էր։

—Ճափոնցիք օղը կը հանեն Ուէյ չայ Ուէյի ցամաքի կողմի բերքերը զօրս թինկ

ծովակալը ուղած էր քանդել խորհելով թէ աւելի իրենց փաստակար պիտի ըլլան քան օգտակար, սակայն չինական ցամաքային զօրաց հրամանատարը չէր հաճած։ Ճափոնցիք նոյն ատեն կ'ամրացնեն Լիու Բուենկ Թաօ կղզւոյն բերքերը։ Նոր ճափոնական բանակ մը կը ղինուի ի Հիրոշիմա, որուն պաշտօնը կը կարծուի թէ պիտի ըլլայ ուղղակի յարձակիլ Ֆորմոզա կղզւոյն վրայ։ Մանչուրիոյ մէջ Չինացւոց կողմէ եղած բոլոր յարձակումներն ալ ետ մղուած են՝ Ճափոնցւոց կողմէ չնչին կորուստով։ Եւ կ'ըսուի թէ Նիւ Չանկի շուրջ գտնուող չինական զօրքերը կը նահանջեն կամ որովհետեւ կը վախճան որ վերջերս Ուէյ չայ Ուէյը առնող Ճափոնական բանակը իրենց վրայ յարձակի յետակողմէն, կամ որովհետեւ հրաման ընդունած են Փեքինը պաշտպանող զօրաց միանալ։

Թերթի մը թղթակիցը՝ Փեքինէ գրելով կ'ըսէ թէ Չինական կայսրութեան Մեծ Խորհուրդը գումարուեցաւ կիրակի օր փետր. 24ին եւ ժամերով խորհրդակցեցաւ սա խնդրոյն վրայ թէ «Պէտք է Ճափոնի հետ պատերազմը շարունակել թէ հաշտութեան համար բանակցիլ»։ Որոշուեցաւ որ վերջնական որոշումը տրուելէ առաջ նոյն հարցումը ուղղուի ամէն նահանգապետներուն, առաջիններէն մինչեւ երրորդ կարգիներուն։ Հետագրաւ անոնց կարծիքը հարցուեցաւ։ Արդէն իսկ ընդունուած բոլոր պատասխաններուն իմաստը սա է թէ, թէեւ Ճափոն անիրաւաբար գրգռած էր պատերազմը, չափ փափաքելի է որ հաշտութիւն կնքուի։ Սակայն նահանգապետներէն ոմանք կը յայտարարեն թէ հաշտութեան պայմանները «հանդուրժելի» ըլլալու են։ Նոյն թղթակիցը կը հաղորդէ տեսակցութիւն մը Քուենկ իշխանին հետ որ ընդունեց հաշտութիւն խնդրելն անհրաժեշտ ըլլալը, սակայն ըսաւ թէ եթէ Ճափոն պնդէ իր չափազանց խիստ պայմաններուն վրայ, Չին պիտի չարունակէ պատերազմը։ Երբ դիտել տրուեցաւ թէ Չինացիք միայն շարունակական պարտութիւններ կրնան ակնկալել, Իշխանը ըսաւ, «Ճափոնցիք կրնան արչաւել մեր բոլոր գաւառներուն վրայ։ Երկինք թող պիտի տայ որ այսպիսի բան մը տեղի ունենայ։ Միւս ազգերը պիտի հաւանին»։

—Շաբթուս ընդունուած թերթերուն հաղորդած վախճանեալ անձանց մէջ են (1) Մեծ Դուքս Ալէքսիս, Չարին մեծօր եղբորորդւոյն մեծ-դուքս Միքայելի ամենէն պզտիկ որդին։ Վախճանեալը դեռ չէր աւարտած իր քսաներորդ տարին։ (2) Լորտ Ապերտէր որ երբեմն Մ. Կլաւսթընի դաշինքին մէջ ներքին գործոց նախարար էր եւ ուրիշ կարեւոր պաշտօններ ալ կը վարէր։ 80 տարեկան էր։ (3) Ֆրէտէրիք Տըլլաս Ամերիկացի սեւամորթ ատենաբանը, որ գերի ծնած էր 1817ին։ 1838ին փախաւ եւ անկէ ի վեր իբրեւ խմբագիր եւ իբրեւ շատ պերճախօս ատենաբան Ամերիկայի մէջ իր ցեղին ամենէն հանրածանօթ անդամն էր։

—Մանգաթի թղթակիցն ի Պերլին սապէս կը գրէ. Հետագայ տեղեկութիւնները քաղած եմ շատ պատուական բաց զուր ուրեք մատչելի անձնաւորութենէ մը։ «Գերմանիոյ ներքին աշխարհավարութեան մէջ մեծ փոփոխութիւն տեղի ունեցաւ վերջին տասը տարիներու միջոցին։ Հոնէնուհէ իշխանը, իր նախորդին նման, պիտի չըլլայ կրաւորական հանդիսատես երկրագործ դասակար-

գին ներդրութիւններուն կամ բրոսիական գահին անհամաձայնութիւններուն, այլ առաջադրած է կորովով դիմադրել իր անձին դէմ նիւթուած մեքենայութիւններուն։ Այս մասին կարող է վստահիլ կայսեր կատարեալ օգնութեան։ Կ'ըսուի թէ կայսրը խորապէս կը ցաւի որ դոնացումը, զոր կ'ուզէր հողագործներուն տալ՝ Բափրիլի կոմսը պաշտօնէն արձակելով, բաւական չեղաւ զանոնք հաշտեցնելու։ Այլ ընդհակառակն, գործնական միջոցներով, երկրագործ դասակարգին թշուառութեան դարման մը տանելու իր ընտելիւրական դիտաւորութիւններուն երկրագործները կը պատասխանեն, «Մենք նոյն կը մնանք»։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կրետէ կղզւոյն կուսակալ կարգուած է Ալէքսանտր փաշա Գարաթէոսորի։ Նորընտիր կուսակալը երեքշաբթի կայս. պալատ գնաց իր շնորհակալութիւնները մատուցանելու յոսս կայս. գահոյից, եւ ընդ հուպ իր պաշտօնավարը պիտի ուղեւորի։

—Յրանաական դեսպան Մ. Բանպոն չորեքշաբթի պատիւ ունեցաւ Վեն. Սուլթանէն պաշտօնապէս ընդունուելու եւ Ն. Վեն. հափառութեան մատուց Մ. Ֆէլիքս Փոռի կողմէ զրկուած նամակներ օրովք սա կը յայտարարէ իր ընտրուելը իբրեւ Յրանաական Հանրապետութեան նախագահ։

—Կրետէի կուսակալին փոխանորդ Թէրխան փաշա Կրետէէ մեկնած եւ մայրաքաղաքս վերադարձած է։ Մինչեւ նորընտիր կուսակալին Կրետէ հասնիլը՝ կղզւոյն գործերը պիտի կարգադրէ զօրաբաժնի հրամանատար Հասան Թահսին փաշա։

—Շաբաթ օր նախկին խորհրդի Իսմայիլ փաշա մեռաւ իր բնակարանին մէջ յիմիրկէն։ Իր հիւանդութիւնը երկարատեւ եղած է եւ տառապալի, եւ ամենէն ճարտար բժիշկներուն ջանքերն ապարդիւն մնացած են։ Իսմայիլ փաշա՝ փաշայութեան տիրողօրը ընդունեց երբ տասնըինը տարեկան էր։ Ուսում առաւ Փարիզի մէջ եւ խորհրդ կարգուեցաւ 1863ին Սայիտ փաշայի մահէն ետեւ։ Իր համբաւը տարածուած էր ամբողջ Եւրոպա՝ իբրեւ խորհրդ իր վարչական կարողութեան համար եւ Սուլթանի ջրանցքին շինութեան համար որուն մէջ մեծապէս օգնեց Մ. տը Լէսէփօսի։ Թէլֆիգ փաշայի խորհրդ կարգուելէն ետեւ, Իսմայիլ փաշա իբր հինգ տարի Նափօլի բնակեցաւ եւ յետոյ Կ. պոլիս եկաւ ուր կը բնակէր մինչեւ իր մահը։ Իսմայիլ փաշայի փափաքանաց համաձայն, իր մարմինը զմասուեցաւ, եւ չորեքշաբթի ընկուղիներէ դադարի մը մէջ զրուելով Թէլֆիգէ Բապաշէ եզրպտական շոգենաւը փոխադրուեցաւ Եզրպտոս տարուելու եւ թաղուելու համար։ Իր երկու որդիքը, եզրպտացի բարձրաստիճան պաշտօնատարներ, իր կինը եւ բաղմաթիւ հետեւորդներ, ընդ ամենայն յիսուն հոգիէ աւելի, Եզրպտոս ուղեւորեցան նոյն շոգենաւով որ չորեքշաբթի մայրաքաղաքէս ճամբայ ելաւ ըստ Թրքաց ժամը ութին տունները։

—Յաճախ անհամաձայնութիւններ կը ծագին ծխախոտ մշակողներուն եւ Բէթիլի պաշտօնեաներուն միջեւ ծխախոտի հունձքին համար վճարելի գումարին մասին։ Այս դժուարութիւնները կարգադրելու համար նոր օրէնք մը հաստատուած է։ Այսպիսի պարագաներու մէջ գինիքը որոշող

երրորդ պաշտօնեայ մը պիտի կարգուի յանձնաժողովէ մը որ պիտի բաղկանայ երեք անձերէ որոց մին պիտի ընտրուի կառավարութենէն, մին՝ Բէթիլէն եւ միւսը՝ ծխախոտ մշակողէն։ Սոյն պաշտօնեային գինիքու նկատմամբ տուած վճիռը վերջնական պիտի ըլլայ եւ անոր պարտին հնազանդիլ թէ՛ մշակողը եւ թէ՛ Բէթիլ։ Սակայն ծխախոտ մշակողները յաճախ պատճառ կ'ուենան ուրիշ խնդիրներու համար ալ Բէթիլ գործակալներուն ընթացքէն դանդաղելու։ Օրինակի համար, Այս Սուլթանի կողմը դադարող ծխախոտ մշակողները կը գանգատին թէ, մինչ օրէնքը կը պահանջէ որ Բէթիլ գինէ մշակողի մը ծխախոտի ամբողջ հունձքը, Բէթիլ գործակալները կը մերժեն ընդունիլ անոնց ծխախոտը, ըսելով թէ չափազանց չէ՛քէն պարունակելուն համար առողջութեան վնասակար է։ Նոր օրէնքը այսպիսի պարագաներու մէջ կը պահանջէ որ գաւառակներու քաջահմեքը խնդիրը կարգադրեն երկու կողմերն ալ լսելէ ետեւ։ Եթէ քաջահմեքին վճարին մէջ դժգոհութեան պատճառ տեսնուի՝ կրնայ դիմուել կառավարչին, եւ եթէ հարկ ըլլայ՝ յետոյ Եւրոպական նախարարութեան։ Այս կարգի դժուարութիւններէն՝ զատ զուտ օրինական բնութիւն ունեցող ուրիշ խնդիրներ ալ կրնան ծագիլ։ Ասոնց համար դատարաններու դիմուելու է ուր պիտի կարգադրուին իրեւ լոկ անհատներու միջեւ քաղաքական դատեր։

—Մ. Հանլի, Սթաֆօլ լրագրին նախորդ տնօրէնը, մեռաւ շաբաթ օր։

—Իտալական դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Կրոմիէլլօ կոմսը, որ միայն երեք ամիս առաջ մայրաքաղաքս եկած էր, երեքշաբթի դիւեր մեռաւ հիտախտէ։

—Տալէշ Եֆէմ վարժարանին 26 ընթացաւարտներէն 13ը ընդունուած են մաքսատանց մէջ եւ 13ը թղթատարական եւ հեռագրական պաշտօնատանց մէջ։

—Գատրգիւղ եւ Հայտարարաշա բնակող Գերմանացիք եւ Զուլիցերացիք, զլիսաւորաբար Անատոլի երկաթուղւոյն պատճառաւ, շատ բազմացած են։ Կը թուի թէ այնքան ձեռնարկու են որքան բազմաթիւ են, եւ ձեռնարկած են հաստատել զպրոց մը իրենց դաւակաց դոնացուցիչ դաստիարակութիւն մը տալու համար։ Լաւ գպրոցի մը ծախքը փոքր չէ, սակայն սկսած են պահանջուած գումարը հաւաքել եւ շատ չանցած ի գլուխ պիտի հանեն իրենց ձեռնարկը։

—Շաբաթ օր Հայոց պատրիարք Ամին. Մատթէոս Իզմիրեան այցելութիւն տուաւ Յունաց նորընտիր պատրիարք Ամին. Անթիմոսի։

—Կիրակի օր Յունաց պատրիարք Ամին. Անթիմոս իբրեւ պատրիարք առաջին անգամ ըլլալով հոգեւոր պաշտօն կատարեց։ Իրեն կ'օգնէին 11 եպիսկոպոսներ եւ եկեղեցին լեցուն էր խուռն բազմութեամբ։ Ներկայից մէջ կը գտնուէին ուսանական դեսպանը եւ ուրիշ երեւելի անձեր։

—Գրեթէ ամէն օր հնութեանց նոր գիւտեր մեղ կը յիշեցնեն մեծ կարեւորութիւնը հնութեանց որ տակաւին թաղուած կը մնան Օսմ. կայսրութեան հողին մէջ, եւ որ սահմանուած են օր մը կայս. թանգարանին հնութեանց հաւաքածոն ձոխացնելու եւ աւելի թանկագին ընծայելու։ Հիմա ի Պաղտատ Նիֆէրի մէջ՝ ամերիկեան համալսարանի մը կողմէ կատարուած պեղումները յերեւան հանած են արձանագրութիւններ կրող պնակիտներու նոր ստուար հաւաքած

ծոյ մը եւ Ասորիստանեայց պետութեան վերաբերեալ այլ մնացորդներ։ Պնակիտները Գրիստոսէ աւելի քան հազար տարի առաջ կատարուած պաշտօնական կամ ոչ-պաշտօնական գործառնութեանց արձանագրութիւններ կը կրեն, եւ ուստի վերին աստիճանի պատմական արժէք ունին։ Ասոնք շատ չանցած կայս. թանգարանը պիտի զետեղուին։

—Պոսեցիները սքանչանօք զիտած են Համպուրկի եւ Ամերիկայի միջեւ բանող Աւիա-Վիմօնի շոգենաւը որ մայրաքաղաքս հասաւ շաբաթ օր եւ հոս կեցաւ մինչեւ չորեքշաբթի։ Այս շոգենաւը նմոյշ մըն է այն վիթխարի շոգենաւերէն որ հիմա կ'երթեւեկեն Եւրոպայի եւ Ամերիկայի միջեւ եւ ճամբորդներ ու թղթատարական պայուսակներ կը փոխադրեն։ Սոյն հսկայական շոգենաւին քով, որ 9,000 տակաւաւափ տարողութիւն ունի, նաւահանգստիս մէջ գտնուող բոլոր միւս շոգենաւերը շատ փոքր եւ աննշան կ'երեւին։ Աւիա-Վիմօնի շոգենաւը ամէն օր շոգենաւերու ունի։ Շոգենաւին ամէն կողմը կը լուսավորուի երկտարականութեամբ եւ կը ջեռուցուի շոգիի խողովակներով։ Նաեւ նուագախումբ մը միշտ նաւուն մէջ կը գտնուի ճամբորդները զուարճացնելու համար՝ մանաւանդ ճաշի առիթ։ Սոյն շոգենաւին ճամբորդները, որ կը բաղկանան Ամերիկացիներէ, Անգլիացիներէ եւ Գերմանացիներէ, կ'այցելեն Միջերկրական զանազան ծովեղերեայ քաղաքները։ Երկուշաբթի եւ երեքշաբթի մայրաքաղաքիս փողոցները կը շրջեն խումբ խումբ, այցելելով այլ եւ այլ տեսնելու արժան տեղերը, պաշտօնները, եւն. Ֆէլքս Պէլքս, նոյն առ հագին մեծութիւնն ունեցող ուրիշ շոգենաւ մը՝ հոս կը սպասուի այսօր, իր մէջ պիտի ունենայ երեք հարիւր չափ նոր ճամբորդներ։ Ամայս մէջ մայրաքաղաքս պիտի գան նաեւ ուրիշ երկու մեծ շոգենաւեր, որոց մին կը բանի Յրանաւայի ու Ամերիկայի միջեւ եւ միւսը՝ Պելճիլի ու Ամերիկայի միջեւ։

—Նիկոմիդիոյ Ֆէհաւէն եւ հանդերձեղենի ու մետաքսի գործարանները նորոգուած են որպէս զի կարենան հայթայթել բանակին բոլոր հանդերձեղենները։ 200էն մինչեւ 250 դեռահաս որբեր պիտի աշխատուին այս գործարաններուն մէջ։

—Ըստ պաշտօնական զեկուցմանց, փետր. 28էն մինչեւ մարտ 6, մայրաքաղաքիս մէջ հետախտէ բռնուած են 23 եւ մեռած են 11 անձինք։

—Երկուշաբթի օր Արտա գետը դարձեալ յորդեց եւ նաւակներուն անկարելի եղաւ անոր մէկ կողմէն միւսն անցնիլ։ Այս պատճառաւ մայրաքաղաքէս երկուշաբթի առաւօտ մեկնող եւրոպական կառախուսք մինչեւ Բիւլիւքէքէ մէջէն գնաց եւ ետ դարձաւ։ Երկաթուղւոյ ընկերութիւնը Սիրքէ-ճիի կայարանին մէջ, այդ երթեւեկի ծախքը զեղչելով, ետ դարձուց ստակն այն ուղեւորներուն որոնք Մուսթաֆափաշայէ անդին գտնուած տեղեր երթալու համար տոմսակ գնած էին։ Մինչեւ հինգշաբթի օր եւրոպական սուրհանդակ չհասաւ մայրաքաղաքս։

ԳՐԱՄԱԿԱՆ			
Փետրուար 25/9, 1895			
Գոնսոլիտէ	30 20	Բուժ. Երկ. Բաժին	145 25
Պարտուց Յարգարման թղթագրում (Թաւֆէյէ Տէշյուն Գայրէթի)	18	Թաւֆէլթը Թաւ. 104	
ԳՐԱՄԱԿԱՆ, ՕՍՄ. ՈՍԿԵՆ 100Է			
Մէքիտիյէ	108 25	Բուսնիյ Բուլ	90 45
Մէթալիք	97	Նաբուլէն	88 43
Պէշիք	403	Գրեմից	54 45
Արթուր	403	Անգլ. Ոսկ	110 32
Մանր արծաթ	403	Մանթի թղթ.	8 37

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԴՈՂԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՊՅՈՒՅԵԱՆ
Ֆինանսներու եղանակը Ամերիկացի Խան